

ΑΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα:

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ	Μάτια και ψυχή (ποίημα)
ΣΤΕΦΑΝΟΥ Ν. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ	Ὁ Λουδοβίκος Στόμπ ἐν Πάτραις
ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ	Στὸ Μεσολόγγι (ἐπίγραμμα)
ΜΑΝΩΛΗ Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ	Ἡ Σημαία τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ
ΤΑΣΙΑΣ ΑΔΑΜ	Ἄξιζει τάχα ;... (ποίημα)
ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ	(Ἀποσπάσματα) ἔμμετρη ἀπόδοση Τούλας Παπαχρονοπούλου
Μ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ	Στὴν ταβέρνα τοῦ Κολιαντάμη (διήγημα)
Γ. ΑΘΑΝΑ	Τὸ Ἀρσάκειο τῶν Πατρῶν (ποίημα)
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ἱερέως ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Προεπαναστατικαὶ συσκέψεις εἰς Ἀγίον καὶ τὴν παρ' αὐτῷ Μονῆν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου
Κ ***	Ὁ ἠθοποιὸς Λεκατσῆς στὴν Πάτρα (μελέτη)
Π. ΑΧΑΙΟΥ	Πάτρα (ποίημα)
ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ	Σκηνές τῆς ζωῆς (χρονογράφημα)
Γ. ΞΑΝΘΟΥ	Κεντρικὸς δρόμος (ποίημα)
ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ	Μία πρότασις καὶ μίᾳ ἔρευνα. Ἡ μουσικὴ κίνησις. Χρονικά.

«ΑΧΑΪΚΑ»
ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ
ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφό-
ρια εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζῶνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται:
εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60.

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκειται πρὸς πώλησιν:
ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούκουρα,
Ρ. Φερραίου 60, τηλ. 30 77 καὶ Π. Συνοδικοῦ δόδος Ἐρμού
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνῆς Βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη.
ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37.
ΕΝ ΑΙΓΙΓΙ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλίφα.
ΕΝ ΠΥΡΓΩ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΩΝ «ΑΧΑΪΚΩΝ», ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΔΡΧ. 50 ΠΑΡ ἙΜΙΝ

ΔΗΛΩΣΙΣ: Τὸ περιοδικὸν δὲν ἀποσεύλλεται τοῦ λοιποῦ παρὰ εἰς
τοὺς ἔχοντας πληρώσει τὴν συνδρομὴν των, ἥτις εἶναι, ὡς καὶ ἄνω σημει-
οῦται, προπληρωτέα.

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΨΥΧΗΣ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ Κ. ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ

ΑΘΗΝΑΙ 1938

ΛΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΛΕΥΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ Κ. ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ

ΠΥΡΓΟΣ 1938

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Β'. ΑΡΙΘ. 5 - ΠΑΤΡΑΙ ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1938

ΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΑ

Ἵσες φορές, μαννούλα κακομοῖρα,
στέλνω τὴ σκέψη μου σιμά σου,
πάντα μου λέω πῶς ἀπὸ σένα πήρα
τὰ μάτια σου καὶ τὴν καρδιά σου.

Τὰ μάτια σου : ποὺ ξαῖραν φῶς νὰ χύνουν
στά σκοτεινά καὶ στά κρυμμένα
κι' ἀπὸ τὶς μυστικὲς πηγὲς νὰ πίνουν
νερὰ καθάρια ἢ θολωμένα·

ποὺ μέσα στῶν σχημάτων τὴν πλημμύρα
καὶ τῶν χρωματισμῶν τὸ σμάρι
βρίσκαν τὸ τί μᾶς δίνει τώρα ἢ μοῖρα,
σὲ λίγο γιὰ νὰ μᾶς τὸ πάρη.

Τὰ μάτια σου ποὺ ἀγκάλιαζαν τὸ ὠραῖο
σ' ὅ,τι γεννιέται καὶ πεθαίνει
κι' ἔσμιγαν τὸ φθαρτὸ καὶ φευγαλέο
μὲ κάθε τί, ποὺ αἰώνιο μένει.

Καὶ τὴν καρδιά σου : ποὺ ἤξερε νάνοιώνη
τὸ κάθε ξένο καρδιοχτύπι,
καὶ ποὺ τὴν πλήγωναν τοῦ ἀνθρώπου οἱ πόνοι
καὶ τὴ δονοῦσε τοῦ ἄλλου ἢ λύπη.

Μαννούλα μου, ἀκλουθῶ τὰ βήματά σου,
γιατὶ ἀπὸ σένα ἔχω παρμένα
τάγρυπνα μάτια, τὴν πλατεῖα καρδιά σου·
—βλέπω καὶ νοιώθω σὰν ἐσένα.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ο ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΤΟΪΜΠ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

Κατ' Ίανουάριον τοῦ ἔτους 1836 ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν νέος τις, εἰκοσιτετραετής τὴν ἡλικίαν, πλήρης σφρίγους καὶ ἐλπίδων, ὁ Βαυαρὸς Λουδοβίκος Στοϊμπ. Οὗτος ἐγεννήθη τῇ 20 Φεβρουαρίου 1812 ἐν Ἀϊχαχ τῆς Βαυαρίας· ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ νομικὰ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1834 κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα διέμεινε ἀπὸ τοῦ 1834—36. Διωρίσθη τὸ πρῶτον ὑπάλληλος τῆς Ἀντιβασιλείας ἐν Ναυπλίῳ καὶ εἶτα ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ προέδρῳ αὐτῆς Ἀρμανσπεργ. Ἐγκατασταθεὶς εἰς τὸ Μόναχον ὡς δικηγόρος τῷ 1845 καὶ ἔπειτα ὡς συμβολαιογράφος, ἔγραψε διάφορα ἔργα, ἐν οἷς καὶ «Εἰκόνας ἐκ τῆς Ἑλλάδος» (Bilder aus Griechenland), δημοσιευθεῖσας τὸ πρῶτον ἐν Λειψίᾳ τῷ 1841 καὶ εἶτα τῷ 1885.

Ἀφηγεῖται διὰ μακρῶν τὰ τῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν καὶ τινα ἄλλα, γνωστὰ ἡμῖν καὶ ἄλλοθεν, ἔτι δὲ τὰ τῆς ἐν Πάτραις ὀκταμήρου διαμονῆς του, λίαν εὐχαρίστου καὶ ἀλησμονήτου. Εἶδεν εἰς τὴν παραλίαν τῶν Πατρῶν δωδεκάδα ἐμπορικῶν ἱστιοφόρων πλοίων διαφόρων ἐθνικοτήτων καὶ μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανίας, λέγει, ὁ τυχὼν ὁδηγὸς τοῦ ὀνόματι Δημήτριος, ἔδειξεν αὐτῷ τὸ πλοιάριον (navetta) τοῦ Τομπάζη, ἐν στερεώτατον πολεμικὸν πλοῖον, ὅπερ κατὰ τὰς γηραιὰς ἡμέρας του μετεβλήθη εἰς κορβέτταν τοῦ διαδόχου τῆς Βαυαρίας καὶ ἀπὸ πολλοῦ εὐρίσκετο σταθμεῦον ἐκεῖ· ὁ διοικητὴς δ' αὐτοῦ ἦτο ὁ γνωστὸς ἀτρόμητος ναυμάχος Κωνσταντῖνος Κανάρης, πλοίαρχος α'. τάξεως τυγχάνων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1835 καὶ ἀρχηγὸς Μοίρας. Ἐφιλοξενήθη ὁ Στοϊμπ ἐν Πάτραις ὑπὸ τοῦ Κεφαλλήνου ὀπλαρχηγοῦ (Pallikarengeneral) καὶ νῦν ταγματάρχου καὶ φρουράρχου Πατρῶν Παναγῆ Ρη*** [Φωκᾶ]. Ὁ Στοϊμπ σημειοῖ μόνον τ' ἀρχικὰ τῶν ἐπωνύμων, ἅτινα συμπληροῦμεν. Μετὰ τοῦ Φωκᾶ εἶχε γνωρισθῆ εἰς Ναύπλιον καὶ ἔκτοτε διετέλει εἰς φιλικωτάτας μετ' αὐτοῦ σχέσεις. Περιγράφει τὴν γραφικότητα τῆς στρατιωτικῆς στολῆς του μὲ τὴν κρινόλευκον καὶ πολύπτυχον φουστανέλλαν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βαθυέρυθρον μετ' ἀργυροῦ στέμματος φέσιον, ἅφ' οὗ μακρὸς κυανοῦς κατέπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κροσσὸς (φούντα). Ἐπίσης περιγράφει τὴν ἐπίπλωσιν τῆς οἰκίας τοῦ φρουράρχου, εἰς τὰ δωμάτια τῆς ὁποίας διεκρίνοντο ἔργα τῶν καλλιτέρων ἐπιπλοπιῶν τῆς Τεργέστης, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἀνατολίτικα τῶν πλειοτέρων ἀρχαίων ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν τῶν Πατρῶν. Ὁ Φωκᾶς συνῶκει μετὰ τοῦ συμπατριώτου καὶ συγγενοῦς του Ρ* (Πανᾶ), μοιράρχου τῆς Χωροφυλακῆς. Ὁ Φωκᾶς ἦτο ἔγγαμος καὶ εἶχεν υἱὸν ἀνηβον φοιτῶντα εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον Ἀγίου Γεωργίου, ὀνόματι Εὐστάθιον, περὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τοῦ ὁποίου μεγάλως ἐμερίμνα καὶ περὶ οὗ ὁ Στοϊμπ ἀσχολεῖται καθὼς καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν φρονημάτων τοῦ Φωκᾶ καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, ἅτινα συνέπιπτον, ἀμφοτέρων ὄντων φιλοβασιλικῶν ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἀποκλειστικῶς Ὁθωνικῶν. Τὴν πρωΐαν, λέγει, ὅτε ἐφώτιζον αἱ

πρῶται ἡλιακαὶ ἀκτῖνες διὰ μέσου τῶν παραθυροφύλλων, ὁ Φρούραρχος ἐκάλει τοὺς ἀγαπητούς του διὰ τὸ πρόγευμα—τὸν καφὲν, ὅστις προσεφέρετο μὲ πλούσια βουτήματα ἐξ ἄρτου λευκοῦ καὶ νοποῦ βουτύρου. Ἐξηκολούθουν καθήμενοι κύκλῳ τῆς τραπέζης καὶ ὁ μὲν Εὐστάθιος μετέβαινε εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτοὶ δὲ συνεζήτουν περὶ διαφόρων πραγμάτων ἐπιστημονικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν. Εἶτα ὁ ταγματάρχης ἤκουε παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ἀξιωματικῶν τὴν ἀναφορὰν· ἐγὼ, λέγει ὁ Στοϊμπ, ἐλάμβανον ἐκ τῆς βαλίτσας μου βιβλίον τι πρὸς ἀνάγνωσιν καθὼς καὶ ὁ ταγματάρχης τοιοῦτον ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του, ἑλληνικὸν ἢ ἰταλικὸν, καθότι ὡς ἑπτανήσιος ὠμίλει εἰς τὸν οἶκον του καὶ τὴν ἰταλικήν. Οὕτω διηρχόμεθα τὴν ἡμίσειαν π. μ. ἡμέραν, τὸ δὲ ἀπόγευμα μετεβαίνομεν εἰς ἐκτέλεσιν ἐπισκέψεων, ἐὰν δὲν μᾶς προκατελάμβανον τοιαῦται κατ' οἶκον. Αἱ ἐπισκέψεις αὗται εἰσὶ, προστίθηναι ὁ Στοϊμπ, τὸ οὐσιαδέστερον μέλος τοῦ ἑλληνικοῦ ἡμερησίου προγράμματος καὶ διὰ τοῦτο ἐκτενέστερον κάπως περιγράψω ταύτας.

Αἱ ἐν γένει ὑπὸ τοῦ Στοϊμπ περιγραφαὶ περὶ τε τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μετὰ παιδικῆς ὄντως ἀφειλείας ἐκτίθενται. Βεβαίως εἰς τοὺς ξένους ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς εἰθισμένους, ἰδίως κατὰ τὰ εἰς τὰς κόμας καὶ κωμοπόλεις μέχρις ἡμῶν κρατοῦντα, οὐδεμίαν καὶ ἐπομένως θεωροῦμεν περιττὴν τὴν ἀφήγησιν. Μετέβη μετὰ τοῦ Φρουράρχου εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Νομάρχου Γεωργίου Γλαράκη, Χίου τὴν καταγωγὴν καὶ σπουδίαστος ἐν Γερμανίᾳ τὴν ἰατρικὴν, ἀλλὰ μὴ εὐρόντες αὐτὸν εἰς τὸ Νομαρχιακὸν κατάστημα ἐτράπησαν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σχολάρχου Χαραλάμπους Παμπούκη, ἀνδρὸς μεγάλην χαίροντος φήμην ἐπὶ παιδείᾳ, ᾧ ἐντυχόντες περὶ Ἑλλήνων ἀρχαίων συγγραφέων καὶ πολλῶν ἐκπαιευτικῶν ζητημάτων συνεζήτησαν καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἐρασμικῆς ἐν Γερμανίᾳ ἐπικρατούσης προφορᾶς τῶν Ἑλληνικῶν διφθόγγων, ἣν ἀπέκρουεν ὁ Παμπούκης. Ὁ Νομάρχης ἔσπευσε ν' ἀνταποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Στοϊμπ τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ συνδιαλεχθῇ οἰκειότατα περὶ τῆς ἐν Γερμανίᾳ εὐαρέστου διαμονῆς του.

Αἱ ἡμέραι τὰς ὁποίας διῆλθεν ἐν Πάτραις ὁ Στοϊμπ, ὑπῆρξαν ἀληθῶς ἡμέραι ἀπόκρεω.

Γεύματα λουκούλια, διασκεδάσεις ἔκτακτοι πρὸς τιμὴν του ἐδόθησαν. Ἀρκεῖ ἐκ τῶν πολλῶν γευμάτων ν' ἀναφέρωμεν ἓν, ὅπερ ὁ Στοϊμπ διηγεῖται ὡς ἑξῆς: «Ἦμην προσκεκλημένος εἰς γεῦμα τοῦ κυρίου Σ(ιδέρη) Π(ράτσια), ἐνδὸς πλουσίου ἐμποροῦ, τοῦ ὁποίου ὀφείλω τὴν γνωριμίαν εἰς παλαιὰν ουστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβούλου κ. Βέλίου. Δὲν ὀμιλῶ περὶ τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς τοῦ κ. Σ(ιδέρη) καὶ τῶν οἰκειῶν του πρὸς ἐμὲ τὸν ξένον των, πόσον τακτικοὶ καὶ ἀξιαγάπητοι ὑπῆρξαν. Τὸ τραπέζι διήρκεσε μέχρι τῆς ἑπτάρας καὶ ἦτο ἀφαντάστως πλούσιον εἰς φαγητὰ ὀρεκτικώτατα, διαδεχόμενα ἄλληλα. Κατὰ δὲ βραχεία διαλείμματα ἠγείροντο, ἐχόρευον, ἐτραγῶδουν καὶ πάλιν ἐκάθηντο συνεχίζοντες τὴν εὐωχίαν. Πολύτιμος οἶνος Ἴονικῆς καταγωγῆς ἀφθονώτατος ἔρρευεν εἰς τρόπον, ὥστε

ἐν ὑψίστῃ εὐθυμίᾳ ἔφθασα εἰς τὸν οἶκον τοῦ ταγματάρχου».

* *

Ἡ 25ῃ Ἰανουαρίου ἡμέρα Κυριακή, ἦτο ἡ ἐπέτειος ἑορτὴ τῆς ἐλευσεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀποβιβασθέντος εἰς Ναύπλιον τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου / 6ῃ Φεβρουαρίου 1833. Τηλεβόλων κρότοι ἐκ τοῦ φρουρίου τῶν Πατρῶν προσερχόμενοι ἀνήγγειλον τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν. Ὅλοι οἱ ἔνοικοι τοῦ φιλοξενούντος τὸν Στόϊμπ ἠγέρθησαν ἀμέσως τῆς κλίνης, ἡμίσειαν δηλονότι ὥραν ἐνωρίτερον καὶ μόλις ἡ οἰκογένεια συνηθροίσθη διὰ τὸ πρόγευμα ὁ ταγματάρχης διὰ μακρῶν ἐξέθηκεν εἰς τὸν προφιλιῆ αὐτοῦ υἱὸν Εὐστάθιον τὴν σημασίαν τῆς μεγάλης διὰ τὴν Ἑλλάδα ἑορτῆς. . . Ἐφόρεσα καὶ ἐγώ, λέγει ὁ Στόϊμπ, ὅτι καλλίτερον εἶχον, μαῦρον φράκον, μαῦρον γελέκον, μαῦρον πανταλόνι, μαῦρον πῖλον καὶ μαῦρον λαιμοδέτην καὶ διὰ νὰ μετριάσω τὴν ἐκ τοῦ μαύρου χρώματος προσερχομένην μελαγχολίαν, ἐφόρεσα λευκὰ χειρόκτια. Θεσπεσία ἦτο ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη· αἶθριος ὁ οὐρανὸς καὶ ἥλιος θερμὸς, ὡς κατὰ μῆνα Μάϊον ἐν Γερμανίᾳ. Τὰ πλήθη λίαν ἐνωρίζον εἶχον ἐξέλθει εἰς τὰς ὁδοὺς φέροντα παντοίας ἑορτασίμους ἐνδυμασίας· ἄλλοι λευκὰς κάππας καὶ ἄλλοι ἐπανωφόρια. Πανταχοῦ ἐπεκράτει τὸ φέσι καὶ ἡ φουστανέλλα, ὀλίγοι δὲ τῶν ἐπισήμων ἰθαγενῶν καὶ πάντες οἱ πρόξενοι ἔφερον τὴν λεγομένην τότε Εὐρωπαϊκὴν ἀμφίεσιν. Εἰς τὸ Νομαρχιακὸν κατάστημα, ἑορτασίμως ἐστολισμένον δι' ἀνθέων, δαφνῶν, μυρσινῶν καὶ πολυτελῶν ταπήτων καὶ εἰκόνων τοῦ βασιλέως μεγάλων, συνηθροίσθησαν ἅπασαι αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ οἱ πρόξενοι καὶ περὶ τὴν 9 1)2 ὥραν π. μ. ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσαι τὸν Νομάρχην καὶ τὸν ἥρωα Κανάρην μετέβησαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Παντοκράτορος, ἐνθα ὑπὲρ μακροήμερεύσεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος ἐψάλλη δοξολογία, ἱερουργήσιντος τοῦ Μητροπολίτου Π. Πατρῶν Μελετίου μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου ἐν ἀφαντάσῳ μεγαλοπρεπέῳ. Ὁ Μητροπολίτης Μελέτιος ἀναφέρεται ὡς μεγαλόσωμος καὶ ὠραῖος ἀνὴρ μὲ πυκνὴν μαύρην γενειάδα, φέρον πλουσίαν ἀρχιερατικὴν περιβολὴν καὶ ὁμοιάζων πρὸς βιβλικὸν ἀρχιερέα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας ὁ Σχολάρχης Παμπούκης ἀναβάς ἐπὶ βιάθρου ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, μεγάλην καὶ ἀρίστην ἐμποιήσαντα ἐντύπωσιν, εἰς τοὺς ἀκροατὰς διὰ τὴν ὑψηλὰς πατριωτικῆς αὐτοῦ ἐννοίας καὶ εἰς τινὰς προκαλέσαντα δάκρυα. Οἱ Πρόξενοι παρέμεινον ἔξω τοῦ ναοῦ, ἀσφυκτικῶς γέμοντος ἐκ λαοῦ παραληροῦντος ἐξ ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ πομπὴ μετὰ τῆς αὐτῆς τάξεως ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Νομαρχιακὸν κατάστημα καὶ οἱ μὲν Πρόξενοι μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν συνήθων εὐχῶν καὶ τὴν λῆψιν γλυκισμάτων καὶ ἀναψυκτικῶν ἀπεχώρισαν. οὐκ ὀλίγοι δὲ τῶν ἐπιτήμων, ἐν οἷς ὁ ἀντιναύαρχος Κανάρης καὶ ὁ Στόϊμπ, παρέμεινον αὐτόθι. Ἐξῶθεν τοῦ Νομαρχιακοῦ καταστήματος ἀληθῆς πανδαιμόνιον ζητωκραυγῶν καὶ ἰαχῶν ἐπεκράτει· παράταξις μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, λευκὰ ἐνδεδυμένων, ὄλων τῶν σχολείων, Σωματεῖα, Στρατὸς μετὰ μουσικῶν, ἐγχώρια ὄργανα, προσ-

φωνήσεις, ἄσματα, χοροί. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀθίγγανοι, οἱ κοινῶς καλούμενοι Γύφτοι, δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπολειφθῶσιν εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ οἱ ἐκκωφούντες ἤχοι τῶν ὀξυαύλων (κ. καραμουζῶν) καὶ οἱ ἰσχυροὶ γδοῦποι τῶν τυμπάνων (κ. ταβουλίων) αὐτῶν ἐπέτεινον τὴν νευρικότητα τοῦ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ Κανάρης προσεκάλεσε πολλοὺς τῶν ἐν τῷ Νομαρχιακῷ καταστήματι παρευρεθέντων εἰς δεξιῶσιν ἐπὶ τῆς κορβέτας του, ἐν οἷς καὶ τὸν Στόϊμπ, ἀποδεξιόμενον τὴν πρόσκλησιν μετ' ἀφάτου χαρᾶς. Ἐξήλθομεν, λέγει ὁ Στόϊμπ, ἀκόπως καὶ προὐχωρήσαμεν μέχρι τῆς παραλίας, καθότι γνωστὰ παλληκάρια ἤνοιγον δρόμον μετὰ τοῦ λαοῦ. Εἰς τὴν ἀκτὴν ἀνέμενεν ὠραία φαλαῖς μετὰ ὀκτὼ λαμπρῶν παλληκαριῶν, ἅτινα εἰς ἐνδειξιν τῆς λεβεντιάς των ἐφόρουν ψάθινα πηλίκια μετὰ μαύρης ταινίας, ἐφ' ἧς διὰ κιτρίνων γραμμάτων ἀνεγιγνώσκετο τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου των. Τὸ πλοῖον ἦτο πλουσίως διακεκοσμημένον διὰ σημάτων καὶ σημαῖων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὠδηγήθημεν ἐν χαρᾷ εἰς τὸ σαγγε, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀπλοῦν δωμάτιον ἀνευ διακόσμου, ὅπως θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀναμένη ἀπὸ Ὑδρατικῶν παλαιῶν ἐμπορικῶν πλοίων. Ὁ Κανάρης μᾶς ἐφιλοξένησε μὲ καφέ, ροῦμι, παξιμάδια καί, κηθὼς εἶναι αὐτονόητον, καὶ μὲ τσιμπούκια. Ἐκαθήσαμεν ἐπ' ὀλίγον φλυαροῦντες, ὅτε νεαρὸς ἀξιωματικὸς τοῦ πλοίου εἰσηλθε ἀναφέρων ὅτι οἱ Πρόξενοι ἤρχοντο καὶ ἀνεχώρησε λαβὼν διαταγὴν νὰ χαιρετισθῶσι δι' ὀκτὼ κανονιοβολισμῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τούτων ὁ Κανάρης μετέβη, ὅπως ὑποδεχθῆ τοὺς Πρόξενους καὶ ἐπανῆλθε πάραυτα μετ' αὐτῶν. Ἐπειτα ἀπὸ μικρῶν τυπικῶν συνδιαλέξεων περὶ τῆς ὠραίας ἑορτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ὅλοι μέρος, ἐπανεκάθησεν ἡ ὁμήγουρις ἐν σιωπῇ, ὡς εἴθισται εἰς τοιαύτας ἐπισκέψεις, μέχρις ὅτου βραδύτερον οἱ Πρόξενοι ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν ἵνα ἴδωσι τοὺς συλληφθέντας ληστὰς Χονδρογιανναίους, ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν προθύμως ἅπαντες ἐπεκροτήσαμεν. Οἱ Χονδρογιανναῖοι ἦσαν συμμορία ληστῶν, ἧτις ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐληΐζετο καὶ ἐτρομοκράτει ὀλόκληρον τὴν περιοχὴν τῶν ἐπαρχιῶν Πατρῶν, Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρυτῶν ἀνήκουστα διαπράττουσα ἐγκλήματα.

* *

Περὶ τοῦ μεγέθους τῆς θρασυτήτος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Χονδρογιανναίων μαρτυρεῖ τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον. Ὅτε ὁ βασιλεὺς Ὁθων πρὸ δύο ἐτῶν περιηγούμενος τὴν Ρούμελην, ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Λειβάδειαν, ὁ λήσταρχος Χονδρογιάννης ἐκεῖ μεταβὰς συνειμίγη μετὰ τοῦ ζητωκραυγάζοντος πλήθους καὶ προχωρήσας κατέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ζητῶν ἔλεος. Ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἀπαισίου κακούργου οὐδόλως ἐταράχθη, ἀλλὰ μετὰ πραότητος συνεβούλευσεν αὐτὸν ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχη τὴν βασιλικὴν χάριν ἔδει νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς πατρίδος του καὶ ἀπολογηθῆ, προσδὲ νὰ τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ἐπαρχοῦ καὶ ἀναμείνη τὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ λήσταρχος ἀνωρθώθη καὶ ἔσπευσε νὰ παραδοθῆ εἰς τὸν Ἐπαρχον, μεταβιβάσας καὶ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως· ἀλλ' ὁ Ἐπαρχος ἄδηλον διὰ τίνα λόγον παρεκάλεσε τὸν ἀνέλπιστον ἐπισκέπτην, ὅπως ἐπανέλθῃ

μετ' ὀλίγας ὥρας. Ὁ Χονδρογιάννης ἐρεθισθεὶς διὰ τὴν ἀμέλειαν ταύτην τοῦ Ἐπάρχου, ἐτρέπη ἀνὰ τὰ ὄρη πρὸς συνάντησιν τῶν συντρόφων του, μεθ' ὧν ἐξηκολούθησε μετὰ πλείονος θηριωδίας τὸ ἀτεχθὲς ἔργον του. Ἡ δὲ τελευταία ληστεία τῆς συμμορίας τῶν Χονδρογιανναίων γενομένη κατὰ τοῦ ἐν Αἰγίῳ οἴκου τοῦ προκρίτου Λέοντος Μεσσηνέζη ἔσχεν ἀποτέλεσμα τὴν σύλληψιν καὶ ἐξόντωσιν τῶν Χονδρογιανναίων. Περὶ τῆς ληστείας ταύτης ἢ ἐν Ἀθήναις ἐφημερίς «Ἀθηνᾶ» τῆς 18 Ἰανουαρίου 1836 ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «περὶ τὴν νύκτα τῆς 16ης τοῦ τρέχοντος περὶ τὸ μεσονύκτιον συνελήφθησαν οἱ Χονδρογιανναῖοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Α. Μεσσηνέζη, οἱ ὁποῖοι περὶ τὴν μίαν ὥραν τῆς νυκτὸς ἦλθον ἐπὶ τούτῳ νὰ τὸν γυμνώσουν· ἔγινε πόλεμος καὶ εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ἐφρονεῦθη ὁ Λούρμπας, ἐλαβῶθη ὁ Καρνέλης Σπύρας καὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μεσσηνέζη, ἐκτὸς αὐτοῦ ἔγινε μεγάλη συμπλοκή, ἐπειδὴ καθὼς εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν ἐσφάλισαν καὶ ἐγύμνωσαν καλὰ τὸ ὀσπῆτιον, ἐκεῖθεν δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐξέλθουν διότι εὐρέθησαν πέριξ πολιορκημένοι ἀπὸ τοὺς ἔξω, ὥστε ὁ Ν. Χρυσικόπουλος, ὁ Γεώργ. Φαραζουλῆς καὶ ἄλλοι ἀνέβησαν μετὰ σκάλας εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μέσα εἰς τὸ σπῆτι ἐπιάσθησαν εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἐκεῖ οἱ λησταὶ συνελήφθησαν ζῶντες, ἀλλὰ λαβωμένοι». Τούτους μετέφερον εἰς Πάτρας καὶ πρὸς ἀσφαλῆ φρουρήσιν παρέδωκαν εἰς τὸν ἀντιναύαρχον Κανάρην. Ἦσαν ἐν ὄλῳ πέντε: δύο τούτων, ὧν ὁ εἷς ὁ ἀρχηγὸς εἶχον βαρέως τραυματισθῆ καὶ ἐθεραπεύοντο εἰς ἰδιαιτερον θάλαμον τοῦ πλοίου, οἱ δὲ ὑπόλοιποι τρεῖς εἶχον σιδηροδεθῆ καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ὁμολόγησεν ὅτι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λέοντος Μεσσηνέζη ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς Βοστυσιᾶνος χωρικός. Ἡ δίκη τῶν Χονδρογιανναίων, ὡραίων τὴν μαρφήν, ἐγένετο ἐν Ναυπλίῳ τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1836. Κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον οἱ τρεῖς ἀδελφοί, οἵτινες ἀταράχως ἤκουσαν τὴν καταδίκην των, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι δύο συμμοροῦται. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς δὲν εὐρέθη δῆμιος καὶ ἐδέησεν ἵνα ζητηθῆ τοιοῦτος ἀπὸ τὰς Ἰονίους νήσους· μόλις δ' ἐφθασεν εἰς Ναύπλιον, ἐδολοφρονήθη ἐν τῷ καταλύματι του, ὁ δὲ δολοφόνος παρέμεινεν ἄγνωστος. Αἰθίοψ τις ἀνέλαβε τὸ εἰδεχθὲς ἔργον· ἢ δὲ συγκίνησις τοῦ πλήθους ὑπῆρξε μεγίστη.

* *

Ὁ Στόιμπ μεταξὺ ἄλλων ἐντυπώσεών του λεπτομερῶς ἐκτιθεμένων, λέγει ὅτι ὁ ξενίζων αὐτὸν ταγματάρχης Π. Φωκᾶς συνέστησεν αὐτὸν εἰς δύο ἀξιοπρεπεῖς νέους τῶν Πατρῶν, οἵτινες ἐπροθυμοποιήθησαν ἵνα ὠδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν καλλιτέρων οικογενειῶν τῶν Πατρῶν. Πανταχοῦ φιλικαὶ ὑποδοχαὶ· ἐγκάρδιαι φιλοφρονήσεις· γλυκὸ, καφῆς καὶ τσιμπούκια καὶ πρὸς τούτους εὐθυμὸς ἐγκαρδιότης καὶ διασκεδαστικαὶ ὁμιλίας. Εἰς τὸν οἶκον τοῦ ταγματάρχου τὴν ἐπομένην τῆς βασιλικῆς ἐορτῆς ἡμέραν εὗρεν ὁ Στόιμπ πρόσκλησιν διὰ π α ν η γ υ ρ ι κ ὸ ν χορὸν διδόμενον ὑπὸ τῶν Χίων ἀδελφῶν Φακίρη (Ἀνδρέου καὶ Παντελῆ), μιᾶς οικογενείας ἐκ τῶν πλέον εὐκαταστάτων τῆς πόλεως. Ἡ πρόσκλησις αὕτη ἐ-

φάνη, λέγει ὁ Στόιμπ, ἔκτακτος εἰς ἐμὲ εὐτυχία. Τὴν ἐσπέραν τοῦ χοροῦ ἔλαβον ἀπὸ τὴν βαλίτζαν μου τὰ λουστρινένια ὑποδήματά μου καὶ προτοῦ ἀκόμη ὁ καλὸς ὑπηρέτης Παναγιώτης, ὁμώνυμος τοῦ ταγματάρχου μετὰ κ α λ ο β ο υ ρ τ σ ί τ σ η, παρουσιάσθη νεαρὸς ἀπεσταλμένος διὰ νὰ με περιλάβῃ. Ὁ οἶκος Φακίρη, ἐν λαμπρότατον οἰκοδόμημα (ἐνθα νῦν τὸ Ἀρσάκειον, ὁδὸς Ρήγα Φερραίου) ἦτο ἐσωτερικῶς ἀπλῆτως φωταγωγημένον, αἱ θύραι δὲ διὰ γυρλανδῶν ἐξ ἀνθέων ἦσαν ἐστολισμέναι καθὼς καὶ τὰ παράθυρα. Οἱ προσκεκλημένοι εἶχον πάντες σχεδὸν προσέλθει καὶ χαρμόσυνος ψίθυρος ἐξήρχετο ἐκ τῆς ἀπαστραπτούσης αἰθούσης. Οἱ δίδοντες τὸν χορὸν ἀδελφοὶ Φακίραι μετὰ φιλικωτάτην ὑποδοχὴν εἶχον τὴν εὐγενῆ καλωσύνην νὰ με συστήσωσι πρὸς ὅλους τοὺς μεσήλικας πατέρας καὶ μητέρας τῶν κορασίων, τῶν ὁποίων δὲν ἔσχον τὴν τιμὴν τῆς γνωριμίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κοράσια, προσέθησαν οἱ οἰκοδεσπόται μειδιῶντες, θὰ σᾶς συστήσῃ πρὸς αὐτὰ ἢ πρόθυμος Πατραϊκὴ νεολαία. Περιεργάσθη συνεσταλμένος τὰς ὡραίας κόρας τῶν Πατρῶν. Αἱ μὲν ὀλίγον ὥρα καὶ μετὰ κερκασίους μέλανας ὀρθαλοὺς ρεμβώδεις καὶ ἀπαστραπτόντας μετὰ μελαίνης στιλπνῆς κόμης ἔφερον ἐσθῆτας ἀριτοτεχνικὰς καὶ ἀληθῶς ἦσαν θεσπέσια πλάσματα· ὁμοίως καὶ αἱ διάφοροι κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου καὶ τῆς κόμης. Ἐρυθραὶ παρειαὶ καὶ ξανθὴ κόμη μετ' ἀνοικτοῦ φιλικοῦ βλέμματος καὶ γλυκείας λεπτότητος εἰς τὸ πρόσωπον ὡς αἱ κορασίδες τῆς Γερμανίας· δὲν ἐφαίνετο πλέον ἢ Ἑλληνικὴ γυναικεία περιβολή, τῶν νεαρῶν μὴ παρακολουθησῶν τὰ πάτρια· διὰ τῆς ψαλλίδος τοῦ Φράγκου ράπτου ἀπεσβέσθη πᾶσα ἀνάμνησις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ ὕφασμα καὶ ἡ κοπὴ μετεμορφώθησαν κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν τρόπον (μόδαν). Ὅλιγιστα δεσποινίδες ἕμμονοι εἰς τὰ πάτρια διετήρησαν τὸ φέσι τῆς μητρὸς ἢ τῆς μάμης των μετὰ τινος διακοσμῆσεως χαίρουσαι διὰ τὴν γιγαντιαίαν τῆς κόμης ἀνάπτυξιν σχηματίζουσαν δύο μακροὺς καὶ πυκνὰς πλεξίδας. Ὁ χορὸς ἤρχισε. Τρεῖς μουσικαὶ ἀπετέλουν τὴν ὀρχήστραν· ὁ εἷς ἔπαιζε βιολί, ὁ ἕτερος κλαρινέτο καὶ ὁ ἄλλος κοντραμπάσσο εἰς ὡραίαν συναυλίαν (concerto). Δὲν γνωρίζω ἐὰν οἱ καλλιτέχνη οὗτοι ἐγεννήθησαν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἢ ἂν ἐκλήθησαν ἀπὸ τὴν φιλόμουσον Ζάκυνθον, ἀλλ' ἔπαιζον καθε εἶδος στροβίλων (βάλς), οἱ ὁποῖοι τόσον καλῶς ἤχουν εἰς τὰ ὦτα καὶ ἀναλλοίωτοι ἐξετελοῦντο, ὡς νὰ προήρχοντο ἀπὸ ἡμετέρους χοροδιδασκάλους.

Ὁ Στόιμπ ἐπεδείξατο τὴν ἀναμφισβήτητον χορευτικὴν ἱκανότητά του τόσον εἰς τὸ βάλς ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους χορούς, γκαλόπ κλπ. μηδὲ τῆς πόγκας μαζούρκας ἐξαιρουμένης. Ἐχόρευσε δὲ τοὺς χορούς τούτους μετὰ πλείστων ἐκπάλου ὡραιότητος κορασίων τῶν Πατρῶν, τῶν ὁποίων ὁ εἰκοσιτετραετῆς βουαρὸς ἐξαίρει τὴν χορευτικὴν ἱκανότητα. Τὸ κοτιγιὸν ὑπῆρξεν ἢ κατακλείς τῆς ὅλης χορευτικῆς ἐσπερίδος. Πολλὰ περὶ τοῦ χοροῦ τῶν Φακίρη γράφει ὁ Στόιμπ· εἶναι ἀνεξάντλητος εἰς τὰς εὐμενεῖς κρίσεις του. Ἐθαύμασε τὸ ἀνοικτόγαρδον καὶ τὴν εὐρεῖαν ἀντίληψιν τῶν Πατριῶν κορασίων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σεμνοτυφίαν τῶν Ἀθησίων. Εἰς τὸ

κλεινόν ἄστν τῶν Ἀθηνῶν ἀπαντῶμεν τὴν μεγάλην ξενικὴν ἐπίδρασιν καὶ αἱ Ἀθηναῖαι, λέγει, κόραι εὐρίσκονται εἰς δύσκολον θέσιν μεταξὺ εὐρωπαϊκῆς ἐτικέτας καὶ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐπέστη καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκ Πατρῶν εἰς Μόναχον ἀναχωρήσεως τοῦ νεαροῦ φιλέλληνος, τοῦ ὁποίου αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰκόνες εἰσὶ τρυπνότατον ἀνάγνωσμα. Ἐν πρώτοις θαυμάζει τὴν ἀπαράμιλλον ἑλληνικὴν φιλοξενίαν καὶ διὰ ζωηρῶν χρωμάτων περιγράφει τὴν συγκίνησιν, ἣν ἡσθάνθη ἰδὼν τὸν παγκοσμίου φήμης ναύαρχον Κανάρην, τὸν λέοντα τῆς Χίου, ὁ ὁποῖος φιλικώτατα ἔσφιξεν αὐτοῦ τὸ χεῖρ κατὰ τὴν περιγραφηθεῖσαν ἐσορτήν. Οὐδέποτε ἐφαντάζετο ὅτι τὸν οἶωνε μυθικὸν ἦρωα, τοῦ ὁποῖο τὸς ἄθλους παῖς ὢν, ἀνεγίνωσκεν εἰς τε τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐφημερίδας τῆς πατρίδος του, θὰ ἔβλεπεν καὶ οἰκειότατα θὰ συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ! Ἐπαναλαμβάνει ὅτι ὁκτὼ ἡμέρας ἔζησεν ἐν Πάτραις ὡς ἐν ἀπόκρῳ. Εἰς τὸν λιμένα εὐρίσκετο ἠγχυροβολημένον Αὐστριακὸν ἰστιοφόρον ταχυδρομικὸν πλοῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε προπληρώσει τὸ ναῦλον του μέχρι Κερκύρας καὶ τὸ ὁποῖον ἦτο ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν. Ἀπεχαιρέτησα, λέγει ὅλους τοὺς φίλους μου καὶ ὅλας τὰς φίλας μου εἰς τὴν πόλιν, τὸν δὲ ἀντιναύαρχον Κανάρην εἰς τὴν κορβέτταν του καὶ ἤμην εἰς τὴν προκυμαίαν μετὰ τοῦ ταγματάρχου κρατοῦντός με ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὅτε, πολυπληθῆς ὁμάς νέων κατέφθασε διὰ νὰ μοὶ εἶπη τὸ τελευταῖον « ἔχε γειά ». Μία ὥρα μᾶς ὑπελείπετο, ἣν ἐχρησιμοποίησαμεν ἐν τινὶ ξυλίνῳ καφεναίῳ παρὰ τὴν ἀποβάθραν. Καὶ τί δὲν ἐλέχθη κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο χρονικὸν διάστημα; Ἐπεθύμουν νὰ μὲ ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸ Μόναχον, διὰ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς εὐθύμους ἐν Πάτραις ἡμέρας ἐπὶ Γερμανικοῦ ἐδάφους. Ἀπεχωρίσθην τῶν φίλων μου ἐπὶ τοῦ πλοίου κατόπιν περιπετυξέων, ἀσπασμῶν καὶ δακρῶν. Ἐκ τῆς ἀπομακρυνομένης λέμβου ἠκούοντο διάτοροι αἱ φωναὶ τῶν φίλων μου « ἔχε γειά, καλὸ ταξίδι ».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1937

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Προσκηνητᾶρι ἱερό, τοῦ χαλασμοῦ σου ἡ ὥρα ἥλιο τῆς δόξας γέννησες, πού μᾶς θαμπώνει ὡς τώρα καὶ θὰ θαμπώνει ὅσο ζῆ, τὴν πλάση ἐδῶ κάτω,
ᾧ Μεσολόγγι, ποῦγινες τὸ σκιάχτρο τοῦ θανάτου...

Ἄγρινιον

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἡ ΣΗΜΑΙΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡῶΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

Ἡ ὑψοσις τῆς σημαίας τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας ἀπὸ τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸν ἀμφισβητεῖται βασιμῶς ὑπὸ πολλῶν ἐρευνητῶν ὡς ἱστορικὸν γεγονός· ἐὰν ὅμως δὲν ἔγινε τελετὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ ὑψώθῃ ἐπισήμως ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν ρηθεῖσαν μονὴν, εἶνε πλέον ἢ βέβαιον ὅτι ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἠλόγησε τὴν σημαίαν αὐτὴν φερομένην ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸν σῶμα, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποῖου ἦτο ὁ πρόκριτος Κερπινῆς Ἀνδρέας Ζαΐμης.

Μὲ τὸν θρύλον τοῦ λαβάρου τούτου ἀνεγράφησαν ὄλαι αἱ γεννεαὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐξῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐθεώρησα εὐτύχημα τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κατωτέρω δημοσιευομένων ἐγγράφων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀντλεῖ ὁ ἀναγνώστης πλείστας πληροφορίας περὶ τοῦ λαβάρου τούτου καὶ τῶν περιπετειῶν, τὰς ὁποίας ἔσχε κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἐγγράφα ταῦτα, τὸ λάβαρον περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων κατὰ τὰς ἐν Πάτραις ἀτυχίας τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν καὶ μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ χρόνου, ἀγνωστον πῶς εὐρεθεῖσα εἰς Ζάκυνθον, ἐξηγηράσθη ὑπὸ τοῦ Σωτηρίου Λάζαρη καὶ κατετέθη καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ναόν, ὅπου καὶ προηγουμένως.

Γύρω ἀπὸ τὸ λάβαρον τοῦτο ἔγινεν ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀλληλογραφία, ἡ ὁποία δεικνύει τὸν σεβασμὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κράτους πρὸς τὰ σύμβολα τοῦ Ἱεροῦ μας Ἀγῶνος.

Ἐν τούτοις παρὰ τὴν γενομένην ἀλληλογραφίαν, τὸ ἐν λόγῳ λάβαρον δὲν ἔφθασέ ποτε μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, καθὼς δὲ πληροφοροῦμαι εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας οἱ μοναχοὶ διατηροῦν μετὰ σεβασμοῦ παμπάλαιον λάβαρον, τὸ ὁποῖον κατ' αὐτοὺς εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν εὐλογηθέν.

Τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα ἐγγράφα εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν τὸ κατατεθειμένον εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους.

Ἄριθ. πρωτ. 11

Καλάβρυτα τὴν 24 Ἀπριλίου 1851

Ὁ ἐν ἐκτάκτῳ ὑπηρεσίᾳ Μοίραρχος Ἀχαΐοῦ ἡλιδος
Πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Χωροφυλακῆς

Εἰς Ἀθήνας

Περὶ τῆς εὐλογηθείσης σημαίας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Π. Πατρῶν Γερμανοῦ
καὶ τῆς ταυτότητος αὐτῆς.

— Κατὰ τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν μου ἐπληροφορήθην, ὅτι εἰς χεῖρας τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς Κερπινῆς εὐρίσκεται ἡ σημαία τὴν ὁποίαν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιερεὺς Πατρῶν Γερμανὸς ἠλόγησεν ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ἁγίας Λαύρας καὶ ὑπὸ

αὐτὴν ἐξεστράτευσε, ὅτε ἤρξατο ἐν Πελοποννήσῳ ὁ ἱερός ἀγὼν κατὰ τὴν 25 Μαρτίου 1821. Ἡ ἱερά καὶ ἔνδοξος αὐτὴ ἐθνικὴ σημαία ἀπολεσθεῖσα κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν Πατρῶν ἐκλάπη ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων καὶ μετεφέρθη εἰς Ζάκυνθον, ὅπου ἐξηγοράσθη παρὰ τινος Σωτηρίου Λάγαρη κατοικοῦ Κερπενῆς καὶ ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον του Κερπενῆν, ὅπου ἦδη εὐρίσκεται.

Ἐξετάσας περὶ τῆς ταυτότητος τῆς σημαίας ταύτης ἐπληροφορήθη, ὅτι πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἡ σημαία αὕτη κατεσκευάσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐχρησίμευσε κατὰ τὰ τότε ἔθιμα διὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων τῶν κατοίκων Κερπενῆς. Εἶναι δὲ ἐξ ὑφάσματος μεταξωτοῦ χρώματος κοκκίνου βαθέως. Ἐχει ἐννέα πιθαμὰς μῆκος καὶ ἐπτὰ πλάτος καὶ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος πρὸς τὴν λόγχην σχισμένη· καθόλου τὸν γύρον τῆς ἔχει ταινίαν χρυσοῦν τετριμμένην ἤδη ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχει τετράγωνον τριῶν πιθαμῶν μήκους καὶ δύο ἡμισυ περιπου πλάτους παρασταῖνον τὸν Ἅγιον Γεώργιον καὶ Ἅγιον Δημήτριον ἐπίπλους κατένατι ἰσοταμένους ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τῆς σημαίας καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν καὶ κεντημένα ἀπὸ μετὰξι καὶ χρυσοῦν ἄνωθεν τοῦ προσθέτου τούτου τετραγώνου εἶναι ῥαμένους σταυρὸς ἐκ ταινίας χρυσοῦς.

Θεωρήσας τὴν σημαίαν ταύτην ἱεράν καὶ ἀνήκουσαν εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, ἐπαρτήρησα εἰς τὸν Δήμαρχον Κερπενῆς κ. Π. Μεγακλῆν, καὶ τινὰς προκρίτους, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος σημαία πρέπει νὰ ἀποσταλῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τεθῆ ὅπου καὶ αἱ λοιπαὶ τὰ λείψανα τοῦ ἀγῶνος, καὶ νὰ μὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς ἕνα ναὸν τοῦ χωρίου Κερπενῆς, ἀφ' ὅπου δύναται νὰ κλαπῇ. Ὁ κύριος Δήμαρχος παρεδέχθη τὴν πρότασίν μου καὶ μοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θέλει τὴν ἀποστελεῖν εἰς τὴν Κυβέρνησιν με ἀναφορὰν του καὶ πρᾶξιν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Κερπενῆς διὰ νὰ τεθῇ εἰς τὸν ὅποιον τῆς ἀνήκει τόπον.

(Ἵπογ.) Κ. Γανοβέλης
Μοίραρχος

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν

Ἀθῆναι τὴν 27 Ἀπριλίου 1851
Ὁ Διευθύνων τὸ I τμήμα
Μ. Σουτζὸς

Ἄριθ. πρωτ. 378

Ἐν Κερπινῇ τὴν 29 Ἰουνίου 185(7)

Ἀπάντησις εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1479

ἀπὸ 16 Μαΐου Π. Μ. ἐπισήμ. διαταγῆς τοῦ Ἐπαρχείου

Πρὸς τὸ Β. Ἐπαρχεῖον Καλαβρύτων
Περὶ τῆς ἐν Κερπινῇ Σημαίας

Ἀληθῶς ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος σημαία, ὅπως περιγράφεται ἐν ταῖς ἀναφοραῖς τοῦ κ. Μοιράρχου Ἀχαιοῦ Ἡλίου, εὐρίσκεται ἐνταῦθα, καὶ ἡμεῖς ὑπεσχέθημεν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ τεθῇ καὶ αὕτη ὅπου καὶ ἄλλα λείψανα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἀλλ' ἡ σημαία αὕτη εἶναι ἴδιον κτῆμα τῶν ἐνοριτῶν τοῦ ἐνταῦθα κεντρικοῦ Ναοῦ ἁγίου Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, διότι οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἰδίαις δαπάναις κατεσκεύασαν αὐτὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀνέθεσαν εἰς τὸν μνησθέντα Ναόν, διὰ νὰ χρησιμεύῃ εἰς τὰς τελετὰς τῶν γάμων. Ὁ αἰμῆνος Ἀνδρέας Ζαῖμης καὶ ὡς ἀρχηγός καὶ ὡς ἐνορίτης παρέλαβε ταύτην καὶ ἀνεπέτασεν ἐν τῇ Μονῇ Ἁγίας Λαύρας εὐλογηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ μετεχειρίζετο ταύτην μέχρι, ὅτου ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐν Πάτραις. Ἀλλ' εἰς τῶν ἐνοριτῶν ὁ Σωτήριος Λάγαρης ἀναγνωρίσας τὴν σημαίαν αὐτὴν ἐν Ζακύνθῳ ἐξηγόρασε καὶ ἀνέθεσε πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν Ναόν ὅπου μέχρι τοῦδε μένει, ὅθεν ἐπειδὴ θεωρεῖται, ὡς εἶναι, κτῆμα τῶν ἐνοριτῶν ἢ τοῦ Ναοῦ, δὲν δυνάμεθα, νομίζομεν, νὰ τὴν ἀφαιρέσω.

10

μὲν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως αὐτῶν τῶν ἐνοριτῶν· τὸ καθ' ἡμᾶς ἐπροτρέψαμεν αὐτοὺς διὰ νὰ τὴν παραδώσωσι καὶ συγκατετέθησαν μὲν ὡς πρὸς τοῦτο· ἀπειτοῦσιν ὅμως ἀντάξιον τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῆς διὰ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ὃν εἶναι αὕτη σκοπὸν, τὸ Δημοτ. Συμβούλιον ἀπειποιήθη νὰ λάβῃ μέρος διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους. Ἐπιστρέφομεν τὴν ἀναφορὰν τοῦ Μοιράρχου Ἀχαιοῦ Ἡλίου.

Εὐπειθέστατος
ὁ Δήμαρχος Κερπινῆς
Π. ΜΕΓΑΚΛΗΣ

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν κ.τ.λ.

Ἄριθ. πρωτ. 5329

Πάτραι τὴν 30 Ἰουνίου 1851

Ἀπάντησις εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 6958 διαταγὴν

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ἰπουργεῖον

Περὶ τῆς ἐν Κερπινῇ Σημαίας

Αἱ πληροφορίες τὰς ὁποίας τὸ Ἰπουργεῖον ζητεῖ διὰ τῆς ἐπιστρεφόμενης ἐπισημειωτικῆς διαταγῆς του ἐξάγονται ἐκ τῆς ἐν ἀντιγράφῳ ὑποβαλλομένης ἀναφορᾶς τοῦ Δημάρχου Κερπινῆς, ἐξ ἧς θέλει εὐαρεστηθῆ νὰ παρατηρήσῃ συγχρόνως τὸ Ἰπουργεῖον, ὅτι οἱ κάτοικοι εἰς οὓς κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Δημάρχου ἀνήκει ἡ προκειμένη Σημαία, ἀρνοῦνται νὰ παραδώσωσι αὐτὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐκτὸς ἂν ἀντικατασταθῇ παρ' ἄλλης ὕλικῶς ἀνταξίας.

Εὐπειθέστατος
Ὁ Νομάρχης Ἀχάϊας καὶ Ἡλίου
(ὑπογρ. δουσάν.)

ΜΑΝΩΛΗΣ Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ

ΑΞΙΖΕΙ ΤΑΧΑ;...

Ἀξίζει τάχα μιὰ ζωὴ τέτοια νὰ ζῶ,
καθημερινά, βουβὰ τὴ μοῖρα νὰ ρωτῶ
καὶ στοὺς χρησμούς της πάντα κ' ὄλο ν' ἀμφιβάλω;
Τὶ νὰ πιστέψω σὰν ἀθάνατο, μεγάλο,
ἢ μὴν εἶν' ὄλα ἕνα παιγνίδι πλανερὸ;

Πῶς νὰ βαστάξω στὸν αἰῶνα τοῦ καημοῦ
χωρὶς νὰ βλέπω τὴ στιγμή τοῦ λυτρωμοῦ,
συμβατικὰ τὴν κάθε λύση ν' ἀντικρύζω;
Ἀξίζει τάχα, ἐδῶ κι' ἐκεῖ νὰ ξεφυλλίζω
μάταια τὰ ρόδα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ κορμιοῦ;

Ὁ κόσμος τάχα εἶν' ὅ,τι γύρω μου θωρῶ;
Μὴν εἶναι ἀκόμα κι' ὅ,τι ἀνέκκλητα ποθῶ
σκηνοθεσία γιὰ τὸ ταξίδι τοῦ θανάτου;
Χαρὲς καὶ πίκρες κι' ἠδονές, ὄλα δῶ-κάτου
μὴ μᾶς προσφέρωνται γιὰ θεῖον ἐξιλασμό;

ΤΑΣΙΑ ΑΔΑΜ

11

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

ΛΖ'. 2

"Αν κάποιος φίλος σου παληός,
έχθρός σου καταντήση,
μέχρι θανάτου ή τροπή
αυτή θα σε λυπήση.

ΛΖ'. 4

"Ο φίλος ό είλικρινής
χαίρεται στη χαρά σου
κι' άπέναντί σου θα βρεθῆ
στην κάθε συμφορά σου.

ΛΖ'. 6

Τό φίλο σου τόν γκαρδιακό
μέσ' στην ψυχή να κλείσης,
κι' αν ἴσως πλούσιος γενῆς
να μην τόν λησμονήσης.

Ζ'. 11

"Ανθρώπους μην περιγελαῖς
πού ή πίκρα φαρμακώνει
ύπάρχει Αὐτός πού άνυψοῖ
κι' Αὐτός πού ταπεινώνει.

ζ'. 34

"Όπου συχνάζουν προεστοί
προσπάθει να πηγαίνης
κι' αν τύχη και κανείς σοφός,
καντά σ' αυτόν να μένης.

ΛΑ'. 2

Πιάνεις σκιά στη χούφτα σου ;
Πίσω απ' άνέμους τρέχεις ;
"Ετο' εἶναι κι' αν σ' όνειράτα
πάρα πολύ προσέχης.

Πάτραι

ΙΑ'. 34

Μπάσε τόν ξένον σπίτι σου
συγχύσεις να σοῦ δώση
κι' απ' τὰ δικά σου πράμματα
να σε άποξενώση...

ΙΓ'. 9-10

"Αν σε καλέση άρχοντας,
έσῶ να ύποχωρήσης
και τόσο έντονώτερες
θα γίνουν οί προσκλήσεις.
Μη σπεύδης πρώτος να βρεθῆς,
γιατ' ἴσως σ' άπωθήσουν,
άλλα και μη μακρυά σταθῆς,
μήπως σε λησμονήσουν...

ΚΒ'. 7

Να συγκολληῖς όστρακο
σπασμένο αν προσπαθήσης
ή κοιμισμένο άνθρωπο
βαθεία, να τόν ξυπνήσης,
έτο' εἶναι κι' αν διδάγματα
σ' άνόητον σκορπίσης.

ΚΒ'. 14-15

Κι' από μολύβι πιότερο,
άχ, ό κουτός βαραίνει
άλάτι, άμμο, σίδηρο
καθένας ύπομένει
παρ' άνθρωπον άσύνητο :
σε νόημα δεν παίνει !

ΤΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ ΤΟΥ ΚΟΛΙΑΝΤΑΜΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

"Ο θείός μου ό Πάνος, άδερφός της μάνας μου, ένα γεροντοπαλλήκαρο, ήτανε Χριστιανός του Θεοῦ, χωρίς κακία και δόλο, ό πιο σπλαχνικός άνθρωπος πού γνώρισα ποτέ μου. "Από τό μαγαζι του περνούσανε διάφοροι ζητιάνοι, όπως γίνεται, και κανένας δεν άπλωνε τό χέρι άδικα. "Ο καλόκαρδος άνθρωπος έδινε πάντα. Κι' όχι μονάχα σε τέτοιους αλλά και στους άλλους πού δεν είχανε πάρει άκόμα τό έπίσημο βάφτισμα της ζητιανιάς και πού κρατώντας άπομεινάρια άξιοπρέπειας και τὰ προσχήματα γυρεύανε μεγαλείτερα ποσά, δανεικά κι' άγύριστα. Κι' έδινε κατά τη δύναμή του και παρπάνω απ' αυτή μάλιστα. Κι' εἶχε πάντα και τόν καλό λόγο στο στόμα για τόν καθένα. "Εδινε από τό ύστέρημα της τσέπης του κι' από τό περίσσεμα της καρδιάς του. Γιατί, να ξέρετε, ήτανε βιοπαλαιστής κι' αυτός, πολυδουλεμένος και πολυβασανισμένος άνθρωπος.

Καμμιά φορά του έκανα και την παρατήρηση.

—Δίνεις σ' όποιον σοῦ άπλώνει τό χέρι, καμμένη μάρμπα, χωρίς να έξετάξης μην εἶνε κατεργαράιοι και τεμπέληδες άνάμεσα σ' αυτούς. Κι' έτσι κανεις κακό αντί για καλό.

—Δε βαριέσαι, παιδι μου, μ' άπαντοῦσε. Κάνε τό καλό χωρίς να ψάχνης να βρῆς την άκρη. Τό καλό τό κάνουμε για τόν έαυτό μας. "Επειτα δε μπορεί από τό καλό να βγῆ ποτέ κακό, συμπλήρωνε με φιλοσοφική διάθεση.

"Εγώ ζωῶσα κοντά του τότε σπουδάζοντας. "Η δουλιά του ήτανε χρωματοπώλης. "Εκρατοῦσε ένα μαγαζι κάπου εκεί κοντά στο Δημοπρατήριο. "Εβλεπες εκεί μέσα βαρέλια, κουτιά μεγάλα και μικρά με χρώματα, βερνίκια, πινέλλα κι' όλα τὰ εἶδη τῶν χρωματιστῶν και τῶν ζωγράφων. "Όλα αυτά τὰ πράγματα βγάζανε μιá μυρουδιά πού σε μένα, σαν και την εἶχα συνειθίσει, ήτανε ευχάριστη σαν άρωμα. Και τώρα σαν περνώ από τέτοια μαγαζιά ευχαριστοῦμαι να κοντοστέκω και ν' ανασαίνω τη μυρουδιά τους. "Ετσι χαίρουμαι τις αναμνήσεις μου και με την όσφρησή μου.

Και περνούσα πολλές ώρες μέσα στο μαγαζι του θειοῦ μου. Με βοηθοῦσε να συνεχίζω τις σπουδές μου κι' εγώ προσπαθοῦσα να του προσφέρω καμμιάν ύπηρεσία όχι γι' άνταπόδοση, γιατί τέτοια πρόστυχη ιδέα δε μου πέρασε ποτέ, αλλά από πραγματική άγάπη κι' ένδιαφέρον. Τόν έβοηθοῦσα να κρατάη τὰ έμπορικά του βιβλία, του έκανα τους λογαριασμούς του και του έγγραφα την άλληλογραφία του. "Ημουν από φυσικό μου καλλιγράφος και τόν ευχαριστοῦσα,

γιατί αυτό τότε λογαριαζόταν γι' αξιόλογο προσόν. 'Αργότερα έγι-
μισε ό κόσμος από γραφομηχανές και δέν έχει πιά τόση πέραση ή ό-
μορφη γραφή του ανθρώπου. 'Ο Θεός νά με συχωρέση αλλά βρίσκα
πώς σέ τούτη τήν εποχή που οί άνθρωποι πάνε όλοένα νά καταντή-
σουν μηχανές και κοπάδια άνόστεψε πολύ ή ζωή. Σ' αυτές όμως τις
σκέψεις μπορεί νά με οδηγούν και τά χρόνια μου που περάσανε.
Τέλος.

Σάν και πήγαινα λοιπόν ταχτικά στο μαγαζί του θειού μου,
σχεδόν κάθε βράδυ βγαίναμε μαζί, πάντα σέ περασμένην ώρα, και
καταλήγαμε σ' ένα κοντινό έστιατόριο στη Μητρόπολη. 'Αλλά πολ-
λές φορές έσυχνάζαμε σέ μιá ταβέρνα, στου Κολιαντάμη, που ήτανε
κάπου εκεί γύρω. Αύτός ό Κολιαντάμης, που μοναχό τ' όνομά του
μαρτυράει γιά τó γενεαλογικό του δέντρο, ήτανε βέρος Γκάγκαρης
με άκέρια όλα τά δικαιώματα νά περαστή στο λιμπροντόρο της Πα-
λιās 'Αθήνας. Στην ταβέρνα του βρωμούσανε τά πάντα, από τήν ά-
λαντζένια ποδιά του ίσαμε τή συνείδησή του, αλλά ή ρετινά του
ήτανε άγνή και καλόπιστη. Τό καλ όκαιρι μάλιστα τήν προτιμούσαμε
γιατί στο πίσω μέρος είχεν έναν κήπο με δύο τρία μεγάλα δέντρα
και γύρω γύρω στους τοίχους της μάντρας πρασινάδες και λουλού-
δια. Έκατέβαζε κι' άεράκι κάπουθε σ' εκείνο τó σημείο και βρίσκαμε
στις ζεστές βραδιές λίγη δροσιά.

—Στήν ταβέρνα θά φάμε κι' απόψε, άνηψιδάκι, με ρωτούσε ό
θειός μου πάντα γελαστά και παιχνιδιάρικα.

Κι' έγώ που ήξερα πώς τήν προτιμούσε γιατί του άρέσανε κι'
ή καλή παρέα και τó ρετινάτο, κι' ή οίκονομία μαζί, του άπαντού-
σα με τó ίδιο ύφος.

—Πάρε και μένα, μπάρμπα, στο κρασοπουλειό, έσύ νά πίνης
μία κι' έγώ νά πίνω δυό.

Πραγματικά εκεί έρχότανε μιá ευχάριστη παρέα κι' οί βρα-
διές δέν έπερνούσαν άσχημα. Θυμομαι άκόμα μερικά πρόσωπα
που συχνάζανε σ' εκείνη τήν ταβέρνα και κάναμε συντροφιά. Κάπου
κάπου μās έρχόταν ένας γιατρός και μου έχει μείνει στή μνήμη που
μās έδιηγήθηκε μιá φορά πώς του κοπήκανε οί θερμές. 'Υπόφερε πολύ,
έλεγε. Είχε λυώσει στα πόδια του. Τις είχε κολλήσει στο 'Αρεταίειο
που εργαζόταν από τά κουνούπια του 'Ιλισσου. Με τίποτα δέν έμπό-
ρεσε νά τις ξεκόψη. Και τότες ήρθε ένας έπαρχιώτης συγγενής του
και σάν έμαθε τó κακό που είχε πάθει ό άνθρωπος του ύποσχέθηκε
νά τόν κάμη καλά εκείνος με μιá μέθοδο δική του. Και, που λέτε,
τόν παίρνει και περνάνε από ένα μπακάλικό κι' άγοράσανε σαρδέλ-
λες, πολλές σαρδέλλες. Και πηγαίνουν εκείδά στήν ταβέρνα του
Κολιαντάμη και τόν έβαλε τόν καλό σου τó γιατρό κι' έφαγε τόν
Κάη από σαρδέλλες και τόν έπότισε άφθονη ρετινά.

—Και νά ίδητε, μās έλεγε ό γιατρός σοβαρά, οί θερμές μου
κοπήκανε με τó μαχαίρι. Είμαι έπιστήμονας και ντρέπουμε νά τó
μολογήσω. Με τó μαχαίρι!

Κι' ένας άλλος από τήν παρέα, χημικός αύτός, οινολόγος, που
έσιαζε και τά κρασιά του Κολιαντάμη, μās έλεγέ πώς στήν πατρίδα
του γιατρεύανε τήν έλονοσία με τó νισαντήρι. Και μās ξεηούσε πώς
τό νισαντήρι είναι τó χλωριούχον άμμώνιον. Και ποιός ξέρει οί σαρ-
δέλλες με τó άλάτι, που αυτό είναι τó χλωριούχον νάτριον, ποιές χη-
μικές ένώσεις μπορεί νά κάνουν ώστε νά γίνονται γιατρικό γιά τις
θερμές. Και συζητούσαν ό γιατρός με τó χημικό κάτι άλλα τέτοια έ-
πιστημονικά.

Και μιá φορά ή κουβέντα γιά σαρδέλλες θυμομαι πώς ένας
άλλος της παρέας, φοιτητής της νομικής αύτός, δημοσιογράφος, που
δούλευε στήν 'Ακρόπολη του Γαβρηλίδη, αιώνια άπένταρος και συ-
χνά ψωμιζόμενος στή συντροφιά μας, τó φιλολογικό της μέλος νά εί-
πούμε (γιατί έμεις εκείδά στήν ταβέρνα του Κολιαντάμη είχαμε ά-
νακαλύψει από τότε τó ροταριανό σύστημα, προτου τó λανσάρουν
οί 'Αμερικάνοι από τó άλλο ήμισφαίριο) μās έδιηγόταν πώς μιá φορά
ό Παπαδιαμάντης, αύτός που έγραφε τις Χριστουγεννιάτικες και τις
Πασχαλινές ιστορίες στήν 'Ακρόπολη, σπουδαίος άνθρωπος μās έτό-
νιζε, παρασύρθηκε από μιá φιλολογική συντροφιά και με τó στανιό
τόν έκουβαλήσανε σέ μιá ταβέρνα κάπου εκεί κοντά στο Μοναστη-
ράκι. Του Παπαδιαμάντη δέν του άρέσανε τέτοιοι θεατρνισμοί.
Αύτός έπινε τó κρασάκι του, που τó άγαπούσε κιόλας πολύ, μαζί
με άπλοϊκούς άνθρώπους που είχε τήν ιδιοτροπία νά προτιμάη τή
συντροφιά τους. Λοιπόν εκείνοι οί φιλόλογοι με τά μακρúα μαλλιά,
τις άνεμιστές γραβάτες και τις τσαλακωμένες ρεπούμπλικες με τά
κατεβαστά μπόρια, ήθέλανε νά κάμουνε πραγματικό δείπνο της
ταβέρνας και πήρανε και σαρδέλλες. Και ένας απ' αύτους έτρά-
βηξε μιá σαρδέλλα στο πιάτο του και άρχισε νά τήν καθαρίζη με
πηρούνι και μαχαίρι. Και σάν είδε, λέει, ό Παπαδιαμάντης αύτή
τήν ιεροσουλία έθύμωσε κ' ήθελε νά σηκωθί νά φύγη.

Κι' έμεις όλοι γύρω γύρω εκεί στο τραπέζι συμφωνούσαμε ά-
πόλυτα πώς ή σαρδέλλα πρέπει νά τρώγεται με τά δάχτυλα, γιατί
άμα άκκουμπήση άπάνω μαχαιροπήρουνο χαλάει ή γεύση της και
χάνεται κ' ή ποιηση. Και δός του και βουτούσαμε στο λαδόξιδό τó
ψωμί μας και ξεσκλίζαμε σαρδέλλες και κατεβάζαμε τις μισές που
κουβαλούσε ό Κολιαντάμης.

Κάποτες κάποτες είχαμε και τραγούδι. Τραγουδούσε ένας
πιττόρος που ήτανε και ψάλτης σέ κάποιαν έκκλησία και κορίστας
στήν "Όπερα, άμα λάχαινε νά δίνουνε παραστάσεις. Τόν έτραβούσε
ό θεός μου που γνωριζόταν μαζί του από τή δουλιά του. Είχα κι'

έγώ φιλίες μαζί του γιατί μου προμήθευε καμμιά φορά χάρισμα είσι-
τήρια για τὸ Μελόδραμα. Τραγουδοῦσε κι' ἕνας νέος πὸν καταγό-
ταν ἀπὸ τὰ μέρη τῶν Σαλώνων κ' εἶχε κάμει ἀντάρτης μὲ τὰ μακε-
δονικὰ σώματα κι' ἐπιάστηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους κι' ἔκαμε τρία
χρόνια φυλακὴ στὰ Βιτώλια. Ὁ πιττόρος ἐτραγουδοῦσε ἄριες ἀπὸ
Ἱταλικά μελοδράματα ἀλλὰ ὁ Ζαφείρης προτιμοῦσε τὰ κλέφτικα
κι' ἀντρειβόταν ἢ καρδιά μας κι' ἀναβε τὸ αἶμα μας σὰν ἀκούγαμε
τὸ σπαρτιατικὸ ρῶτημα τῆς γρια-Λάζαινας στὸ μελλοθάνατο γιό της.

«Κίτσο μου, ποῦ εἶναι τ' ἄρματα, τὰ πατρικοδομένα;»

Εἶχεν ἀπολυθεῖ ἀπὸ τίς φυλακὲς τότε τελευταῖα, μόλις ἔγινε
τὸ Τούρκικο σὺνταγμα, καὶ μᾶς ἔλεγε καὶ τὸ «Γιασεσὶν Χουριέτ».
Ἡ φωνὴ του ἦταν γλυκεῖα καὶ δυνατὴ κι' ἔτρεχε ἀβίαστα σὰν τὸ
γάργαρο νεράκι πὸν κυλάει στ' αὐλάκι. Μπροστά μου τὸν ἔχω ἀ-
κόμα σὰν ἀνασήκωνε περήφανα τὸ ὄμορφο κεφάλι του, φούσκωνε τὸ
φαρδὺ στήθος του καὶ τραγουδοῦσε. :

«Λεβεντιά καμαρωτὴ πῆρε τὰ βουνὰ καὶ δάση».

Τότες ὄλη ἢ ταβέρνα γύρω γύρω ἐσειόταν ἀπὸ τὰ παλαμάκια.

Κι' ἐρχόταν συχνά, γιατί τὸ καημένο τὸ παλληκάρι φαινόταν
νὰ ὑπόφερε οἰκονομικὰ καὶ τὸν προσκαλοῦσαμε στὴν παρέα. Ἐκείνη
τὴν ἐποχὴ δὲν εἶχανε λάβει καμμιὰ πρόνοια γιὰ κανένα. Ὅ,τι κά-
νανε οἱ καλὲς καρδιὲς τότες. Καὶ μᾶς ἐδιηγόταν ἱστορίες γιὰ τοὺς
καπεταναίους μας καὶ γιὰ τ' ἀνταρτικὰ σώματα. Κι' ἐμεῖς τὸν ἀ-
κούγαμε ὄλο περιέργεια καὶ περηφάνεια. Ἐννοεῖται πὸς ὄλα αὐτὰ
ἄλλο νὰ τὰ διαβάξης τώρα κι' ἄλλο νὰ τὰ ἀκουγες τότε στὴν τα-
βέρνα. Ἐκεῖ μέσα, φῶς μου, σοῦ ἐρχόσαντε τὰ δάκρυα στὰ μάτια
ἀπὸ συγκίνηση σὰν ἐμάθαινες ὄχι μονάχα τὰ ἱστορικὰ τῶν ἐθνικῶν
ἀγώνων ἀλλὰ ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ἀνακάλυψη ἐκείνου πὸν γιάτρευε
τίς θερμὲς μὲ σαρδέλλες καὶ κρασί, καὶ γιὰ τὸ ἀνέκδοτο τοῦ Παπα-
διαμάντη.

* *

Λοιπὸν μιὰ βραδιὰ πὸν τρώγαμε ἐκεῖ μέσα, πέρασε ἀπὸ τὸ
τραπέζι μας ζητιανεύοντας ἕνας μουγγός. Ἦταν ἕνας νέος ἀδύνα-
τος κι' ὠχρός, μὰ πολὺ ὠχρός κι' ἀδύνατος, κι' ἔδειχνε μαζί μὲ
τὸ ἀναρθρο κι' ἀντιπαθητικὸ μούγκρισμα πὸν ἔκανε, ἕνα πιστοποιη-
τικὸ ἀπὸ τὸ δήμαρχο τοῦ τόπου του παραγεμισμένο μὲ σφραγίδες
πὸς ἦταν «κωφάλαλος ἐκ γενετῆς». Κάποιος ἔβγαλε καὶ τοῦ ἔδωσε
μιὰ πεντάρρα ἀλλὰ ὁ θεὸς μου ἐπῆρε ἕνα μεγάλο κομμάτι ψωμί κι'
ἕνα μεγάλο κομμάτι κρέας ἀπὸ τὴν πιατέλλα πὸν βρισκόταν στὴ
μέση τοῦ τραπέζιου καὶ τὰ πρόσφερε στὸ ζητιάνο. Ἐκεῖνος εὐχαρί-
στησε μὲ τὰ νοήματά του καὶ τὰ μουγκρίσματά του κι' ἀποτραβή-
χτηκε σὲ μιὰν ἀκρούλα καὶ κάθησε κι' ἔτρωγε. Ὁ θεὸς μου παράγ-
γειλε τοῦ Κολιαντάμη καὶ τοῦ πῆγε κι' ἕνα ποτήρι κρασί, πὸν σὰν

τὸ ρουφοῦσε ὁ μουγγός, κουνοῦσε τὸ κεφάλι του χαιρετώντας κι' εὐ-
χαριστώντας. Ἦτσι πιάστηκε ἢ πρώτη γνωριμιὰ μας μὲ τὸ μουγκό.
Καὶ σὲ λίγες μέρες παρουσιάστηκε στὸ μαγαζὶ τοῦ θεοῦ μου σὲ μιὰ
στιγμὴ πὸν ἕνα κάρο ξεφόρτωνε κάτι βαρελάκια μὲ χρώματα μπρο-
στὰ στὸ μαγαζὶ κι' ὁ θεὸς μου τοῦ ἔκαμε νόημα νὰ βοηθήσῃ τὸν
ὑπηρετᾶκο πὸν τὰ κυλοῦσε στὴν ἀποθήκη. Ὁ μουγγός ἐδούλεψε μὲ
ὄρεξη κι' ὁ θεὸς μου τοῦ πλήρωσε τὸν κόπο του μὲ τὸ παραπάνω.
Ἐγλυκάθηκε ὁ μουγγός κι' ἀπὸ τότε περνοῦσε συχνὰ ρωτώντας μὲ
τὴ γλῶσσα τῶν νοημάτων ἂν εἶχανε καμμιὰ δουλιὰ. Κι' ὄλο κάτι
τοῦ βρῖσκανε. Πότε νὰ καθαρῖζη τὴν ἀποθήκη, πότε νὰ πλένη τίς
πλάκες τοῦ πατώματος ἢ τίς βιτρίνες καὶ πότε νὰ κἀνη θελήματα,
πὸν τὰ ἐκτελοῦσεν ὄλα μὲ ἐξαιρετικὴ πάντα εὐσυνειδησία κι' ἀνε-
πάντεχη ἐπιδεξιωσύνη.

Κι' ὄχι μονάχα ὁ θεὸς μου ἀλλὰ κι' ἄλλοι ἔμποροι τῆς γει-
τονιάς τὸν ἐμάθανε σιγὰ σιγὰ καὶ τοῦ δίνανε θελήματα κι' ἔτσι ἐγ-
καταστάθηκε ἐκεῖ στὴν πλατεῖα κι' ἔβγαζε τὸ ψωμί του ὁ φτωχός.
Κι' αὐτὸ γιὰ πολὺν καιρό.

Καὶ μιὰν ἡμέρα κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα εἶπε πὸς τοῦ στείλα-
νε χυλοπίττες ἀπὸ τὸ χωριὸ τοῦ κι' ἐπρότεινε νὰ φτιάσουμε ἕνα
γκιουβέτσι νὰ φᾶμε ὄλο μαζί. Κι' ἕνας ἄλλος προσφέρθηκε νὰ φέρῃ
ἀξιότιμη μιζιθρα, νὰ ρίξουμε ἀπάνω στίς χυλοπίττες, πὸν τοὺς πᾶει
ἔξοχα. Κι' ἀναθέσαμε στὸ μουγγὸ νὰ κάμῃ τὸ κουμάντο. Καὶ τὸ
βράδυ πὸν μαζευθήκαμε στοῦ Κολιαντάμη, σὰν ἔφερε τὸ ταψὶ ἀχνι-
στό, μοσκοβόλησε ὁ τόπος. Γιόμισανε καὶ τοῦ μουγγοῦ ἕνα βαθὺ
πιάτο κι' ἐπῆγε σ' ἕνα τραπέζι, σὲ μιὰν ἄκρη, κι' ἔτρωγε κι' αὐτὸς
σκυμένος, ἔχοντας μπροστά του τὸ ποτηράκι του. Καὶ σὰν ἐτέλιωσε
τὸ φαγητὸ κι' ἀνάψαμε τὰ τσιγαράκια κι' ἄρχισε ἢ κουβεντούλα, ἐ-
σηκώθηκε κα μᾶς ἐπλησίασε κι' ὁ μουγγός γιὰ νὰ ξεσηκώσῃ τὸ ταψὶ
ἀπὸ τὸ τραπέζι. Κι' ἐκείνη τὴ στιγμὴ γυρίζει πρὸς τὸ θεὸ μου καὶ
τοῦ λέει:

—Κὺρ Πάνο, δὸς μου κι' ἐμένα ἕνα τσιγάρο!

Ἐμεῖς ὄλο ξαφνιαστήκαμε καὶ τὰ χάσαμε σὰ νὰ βρεθήκαμε
μπροστὰ σ' ἕνα ὑπερφυσικὸ θέαμα. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἔνοιωσα σὰ
νὰ μοῦ ρίξανε κρῦο νερὸ στὴ ραχοκοκκαλιά.

—Μιλᾶς, μωρέ; τοῦ φώναξε μ' ἐκπληξὴ κάποιος ἀπὸ τὴν πα-
ρέα ὕστερα ἀπὸ λίγη σιγὴ.

—Μιλᾶω! ἀπάντησε. Δὲν εἶμαι μουγγός. Ψεύτικα ἔκανα χρό-
νια τὸ μουγγὸ γιὰ νὰ ζητιανεύω. Ἦτσι τὰ κατάφερα καλλίτερα.
Καὶ τὰ πιστοποιητικὰ πὸν ἔχω ψεύτικα εἶνε ὄλα! Κανεὶς δὲν ἐμπό-
ρεσε νὰ μὲ καταλάβῃ ὡς τώρα. Στὴν ἀστυνομία μιὰ φορά μὲ μαυρί-
σανε ἀπὸ τὸ ξύλο, μοῦ κάμανε χίλια μαρτύρια καὶ χίλιες δοκιμασίες
γιὰ νὰ μὲ πιάσουνε, γιατί ἕνας γιατρός ἔλεγε πὸς δὲν εἶμαι μουγ-

γός, αλλά δὲν ἐμίλησα καὶ μὲ βαρεθήκανε καὶ μ' ἀφίσανε. Κανέναν δὲν κατάφερε νὰ μ' ἀνακαλύψη.

—Καὶ τί σοῦ ἦρθε, μωρέ, τώρα καὶ μίλησες; τὸν ἐρώτησε κάποιος.

—Ἡ καλωσύνη τοῦ κύρ Πάνου! Αὐτὴ μ' ἔκαμε νὰ ξεσκεπαστῶ μοναχός μου τώρα. Ἡ καλὴ του καρδιά μὲ νίκησε. Μὲ παίδεψε πολὺ. Δὲν ἐμποροῦσα νὰ λέω ψέμματα ἄλλο σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο. Κάτι μὲ βασάνιζε ἐδῶ μέσα, εἶπε βάζοντας τὴν παλάμη ἀπάνω στὸ στήθος του. Εἶπα νὰ τὰ μολογήσω ὅλα, νὰ ξαλαφρώσω κι' ἔχει ὁ Θεός!

—Ἄει στὸ διάβολο, βλάκα! τοῦ φωνάζει τότες ὁ Κολιαντάμης πού εἶχε πλησιάσει κι' αὐτός καὶ παρακολουθοῦσε περίεργος τὴν ἐπίσημη ἐκείνη στιγμή. Βρέ, κουτέ, ἀφοῦ ἤθελες νὰ ξεμουγγαθῆς γιατί δὲ μοῦ τῶλεγες ἐμένα, νὰ εἰποῦμε πὼς ἔγινε θάμα, πὼς σ' ἔκανε καλὰ ἓνα παλιὸ εἰκόνισμα πού ἔχω στὸ σπῆτι μου νὰ μαζέψουμε καὶ τοῦ κόσμου τίς δεκάρες!

—Νὰ χαθῆς, Κόλια, κλέφτη, γυρίζει καὶ τοῦ λέει ἓνας ἀστεῖος ἀπὸ τὴν παρέα μας. Δὲ σὲ φτάνει πού νερώνης τὸ κρασί καὶ δὲ θὰ ἰδῆς Θεοῦ πρόσωπο μόνο θέλεις νὰ ἐκμεταλλευτῆς καὶ τὰ θεῖα. Χάσου ἀπὸ μπροστά μου θεομπαίχτη!

Κι' ὁ Κολιαντάμης γελώντας ὑποκριτικὰ ἐγύρισε κι' ἔφυγε σὰ βρεμένος γάτος κατὰ τὰ βαρέλια του.

* * *

Ἡ συντροφιά ἔκαμε ἓναν ἔρανο καὶ δόσανε τοῦ Γιώργη—ἔτσι λέγανε τὸ μουγγό—τὸ κεφάλαιο ν' ἀρχίσῃ μιὰ δουλιὰ πού φαίνεται πὼς εἶχε κάποιες γνώσεις σ' αὐτὴ. Ἐγκαταστάθηκε καὶ πουλοῦσε λουλούδια καὶ φυτὰ καὶ σπόρους στὴν πλατεῖα τῆς Ἁγίας Εἰρήνης. Γιὰ καιρὸ τὸν ἔβλεπα ἐκεῖ χάμω. Ὑστερα ἦρθανε τὸ στρατιωτικὸ, οἱ ἐπιστρατεύσεις, οἱ πόλεμοι. Ἐγὼ ἔλειψα χρόνια ἀπὸ τὴν Ἀθήνα κι' ἄργησα νὰ ξαναβρῶ τὴ συνοχὴ τῆς ζωῆς μου, ἂν καὶ θαρρῶ πὼς ποτέ μου δὲν τὴν ξαναβρῆκα. Πολλὲς φορές μέσα στὶς ἔρημες καὶ πικρὲς ἡμέρες πού πέρασα τότες ἀναθυμήθηκα τὴν ταβέρνα τοῦ Κολιαντάμη καὶ τὴν παρέα τὴν καλὴ. Σὰν ἔδοσε ὁ Θεός καὶ ξαναγύρισα ὁ θεῖός μου ἦτανε πεθαμένος—ἅγιο τὸ χῶμα πού τὸν κρατᾷ—κι' ὁ Γιώργης εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τὸ στέκι του, οὔτε μπόρεσα νὰ μάθω τίποτα γι' αὐτὸν πιά. Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν τὸν ἐπήρανε στρατιώτη κι' αὐτὸν καὶ σὲ ποιά ραχοῦλα τῆς Μακεδονίας ἢ τῆς Μικρασίας μπορεῖ νὰ λευκαίνονται τὰ κόκκαλά του τώρα.

Μ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΤΟ ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Σκίτσο μὲ κραγιόνι

Εἶνε παλῆ τὸ σκολεῖο μὲ ψηλὲς νοτισμένες καμάρες
Ἐκεῖ ἐπάνω—ιδέστε—στὶς κρυφὲς σκτοτεινὲς τοὺς γωνιὲς
Ἄνεβαίνουν καὶ κρύβονται τῶν κοριτσιῶν οἱ λαχτάρεις
Χρόνια, πολλὰ χρόνια τώρα, ὀλόκληρες τόσες γενιὲς.

Στὸ διάλειμμα, ἀπὸ διπλὲς μαρμαρένιες ξεχύνονται σκάλες
Ποταμάκια γλυκοφλοίσβιτα οἱ μαθητρες στὴν αὐλὴ
Ψηλὰ στὸν σκεπασμένον ἐξώστη προβαίνουν οἱ δασκάλες
Κι' ὄχι, τόσο οἱ νειὲς ὅσο οἱ γεροντοκόρες πειὸ πολὺ.

Μ' ἓνα τοὺς αὐστηρὸ (θαρρεῖς γεμάτο πίκρα, ζήλεια) βλέμμα
Παγώνουν τῆς παιδιάστικες καρδιὲς πού ὠραῖα σκιρτοῦν
Κι' ἀθέλητα τίς σπρώχνουνε στὴν ὑποκρισία καὶ στὸ ψέμμα.
Ἦ πόσο ἀγνά, μόλις θὰ φύγουν οἱ δασκάλες, ἀταχτοῦν!

Τὴ γέρικη ψηλὴ μουριά πῶχει ὀλοκαίνουργα τὰ φύλλα
Δὲν τὴ φοβοῦνται ἀπὸ πάνω τους. Εἶνε γεμάτη πουλιά.
Σαλεύουν τὰ φύλλα τῆς μὲ τὴ δικὴ τους ἀνατριχίλα
Κελαῖδοῦν ὅλα τὰ πουλιά τῆς μὲ τὴ δικὴ τους λαλιά.

Ἄξαφνα: κάπου σκληρόφωνα ἢ μικρὴ σημαίνη καμπάνα
Τὰ σγουρόμαλλα ποταμάκια ξαναγυρνοῦν στὴν πηγὴ
Μέσ' στὴ δίνη τους πάναγνη στροβιλίζεται—νά την!—ἢ Ἄννα
Κι' ὁ καῦμός τῆς καρδιάς τῆς στὴ γαλάζια ποδιὰ ἔχη πνιγῆ!

1929

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑΙ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΕΙΣ ΔΙΓΙΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡ' ΑΥΤΩ ΜΟΝΗΝ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἡ ἱστορία τῆς πόλεως τοῦ Ἀγίου εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων τοῦ 1821, διότι αἱ συσκέψεις πρὸς ἐπανάστασιν τῶν προκρίτων τῆς Ἀχαΐας ἐν Αἰγίῳ ἔγιναν καὶ ὁ «πυρπολητὴς τῶν ψυχῶν» Παπαφλέσσας ἀπὸ τὸ Ἀἶγιον ἤρχισε ν' ἀνάβῃ τὰς ἐτοιμότητας πρὸς ἐπανάστασιν, εὐφλέκτους Ἑλληνικὰς ψυχὰς μετὰ τὸν δαυλὸν τῶν παρατόλμων ὑποσχέσεων. Κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Παπαφλέσσα εἰς Ἀἶγιον τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἐγένοντο συνεδριάσεις ἐν Αἰγίῳ ἀπὸ τῆς 26 μέχρι 30 Ἰανουαρίου, γράφουσιν οἱ ἱστορικοὶ Τάκης Κανδηλῶρος εἰς τὴν Μ. Ἐγκυκλοπαιδείαν, τόμον Ζ' σελ. 578 καὶ ὁ πρόην γυμνασιάρχης Γεώργιος Παπανδρέου εἰς τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη τομ. Α' σελ. 459.

Ὁ πρῶτος ἔμπρακτος ἐπαναστάτης τῆς Ἀχαΐας Νωνακριδεὺς στρατηγὸς Νικ. Σολιώτης εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του γράφει: «Τὴν 26 Ἰανουαρίου 1821 ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου εἰς Βοστίτσαν ὁ γενναῖος τῆς Πατρίδος ὑπέρμαχος Γ. Δικαῖος (ὁ Παπαφλέσσας) μετὰ τοῦ φιλοπάτριδος Χ. Μάλη, ἀλλὰ μὴ εὐρόντες με ἐκεῖ ἀνεχώρησαν τὴν ἐπομένην εἰς Καλάβρυτα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πάτρας καὶ ἀπὸ τὰς Πάτρας ἐπανῆλθον εἰς Βοστίτσαν, περιτρέχοντες τὰ μέρη ταῦτα ὡς κατηχηταί, ὅπου συναθρόντες οἱ προεστώτες καὶ Ἀρχιερεῖς Καλαβρύτων, Πατρῶν καὶ Βοστίτης ἀπεφάσισαν νὰ συνεννοηθοῦν ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι καὶ νὰ κινήσουν τὸν πόλεμον τότε, ὅτε ἤθελον εὐκολυνθῆναι (Αἱ γιγαντομαχίαι τοῦ 1821 καὶ οἱ Πελοποννησιακοὶ ἥρωες Γ. Πολυμενάκου καὶ Δ. Ρουτζούνη σελ. 25—26). Ἡ πρώτη συνεδρίασις τῶν προεστώτων ἐν Αἰγίῳ ἀναμφιβόλως ἐγένετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου, ὅπου ἐψάλλε ὁ ὕμνος τῆς ἐλευθερίας, ἦν ἐλευθερίαν οἱ ἀκούσαντες Τοῦρκοι ἐνόμισαν ὡς κάποιαν νέαν Ἁγίαν ἢ Παναγίαν ἐξυμνουμένην παρὰ τῶν Χριστιανῶν (Τὸ Ἀἶγιον διὰ μέσου τῶν αἰώνων Π. Ξυνοπούλου σελ. 93). Ἄλλη συνεδρίασις ἐγένετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Παναγιώτου Δεσποτοπούλου ἐν Αἰγίῳ, ὡς βεβαίον ὁ τότε διάκονος τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ κατόπιν γενόμενος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, Θεόφιλος (Ἀρχεῖον Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας ἀριθμ. 6877 καὶ 6878). Καὶ ἐτέρα ἐγένετο ἐν τῇ Μονῇ Ἁγίου Γεωργίου (Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Κ. Παπαρηγοπούλου ἐπιμελεῖα Παυλ. Καρολίδου ἐκδ. ΣΤ. τόμος ΣΤ. σελ. 30). Ὁ Μ. Οἰκονόμος εἰς τὰ «Ἱστορικὰ Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας» (σελ. 77) γράφει ὅτι σύσκεψις ἐγένετο καὶ εἰς τὴν Μονὴν Ταξιαρχῶν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἐσφαλμένον, μᾶλλον δ' ἐκ συγχύσεως ἔγραψε Μονὴν Ταξιαρχῶν, ἀντὶ νὰ γράψῃ μονὴν Ἁγίου Γεωργίου. Ἡμεῖς, γράφοντες τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν οὐτε εἰς τοὺς κώδικας τῆς Μονῆς, οὐτε εἰς ἀφοριστικὰ παραδόσεις εὗρομεν τοιαύτην μαρτυρίαν.

Ὁ συγγραφεὺς τὴν «Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν» Διονύσιος Κόκκινος

εἰς τόμον Α' σελ. 247—248 λέγει ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀνδρέου Λόντου ἐγένετο ἡ συνεδρίασις, καθ' ἣν ὁ Παπαφλέσσας ὠμίλησε μετὰ παράφορον ἐνθουσιασμόν καὶ ἄφινε νὰ ὑπονοῆται ὅτι ἔχει τὴν ἀποστολὴν ἐκ τῆς Ρωσσοικῆς αὐλῆς καὶ τὴν ἐπομένην ἐγένετο ἡ προσποιητὴ μετάβασις ἀρχιερέων καὶ προκρίτων εἰς τὰ ἐν θέσει Ροδιᾶ κτήματα τῆς Μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου, διὰ νὰ ἐκτελεσθῆ ἡ διαταγὴ τῆς ἐπιτοπίου ἐξετάσεως διὰ τὴν κτηματικὴν διαφορὰν τῶν δύο μονῶν, διὰ νὰ ἐκδοθῆ φερμάνι κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Πατριαρχείου, πρὸς ἀπόδοσιν δικαιοσύνης. Κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην μετὰ τὴν ἐπιτόπιον ἐξέτασιν ἐγένετο καὶ ἄλλη συνεδρίασις, καθ' ἣν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἔθεσε τὰ ἔνδεκα ἐρωτήματα εἰς τὸν Παπαφλέσσα. Ἄρχων τοῦ καζᾶ ἦτο τῆς ἐπαρχίας Βοστίτης τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἦτο ὁ Ἀνδρέας Λόντος, μέλη δὲ τῆς διοικήσεως ἐπιτροπῆς (δημογεροντίας) ἦσαν ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Οἰκονόμος καὶ οἱ Κωνσταντῖνος Δημητρίου, Ἀναγνώστης Χαραλάμπης, Σπυρίδων Χαραλάμπης, Πανάγος Χρυσανθόπουλος καὶ ὁ Ἀναγνώστης Ἀλεξανδρόπουλος, ὅστις ἔκαμνε καὶ χρῆμα γράμματέως, ὡς μαρτυροῦν πολλὰ ἰδιωτικὰ σύμφωνα σωζόμενα πρωτοτύπως ἢ ἐξ ἀντιγραφῆς.

Πολὺς θόρυβος ἐγένετο καὶ πολλοὶ γινώμαι ἐξεφράσθησαν καὶ ἐγράφθησαν διὰ τὴν τοποθεσίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἦτο ἐκτισμένη ἡ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀγίου, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται λόγος ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ ἐγένετο μία τῶν συσκέψεων τῶν προκρίτων. Τοσοῦτον δὲ ἐφιλοτιμήθησαν πολλοὶ ἐξ Αἰγιαλείας, ὥστε τὴν Μονὴν Ἁγίου Γεωργίου νὰ τὴν θέλουν νὰ ἦναι ἡ ἐκκλησία ἢ τὸ ἐξωκλήσιον ποῦ ὑπάρχει εἰς τὸ χωρίον τῆς καταγωγῆς των. Δεδομένου δὲ ὅτι δὲν ὑπάρχει χωρίον, ὅπερ ἐντὸς ἢ ἐκτὸς νὰ μὴ ἔχη ἐκκλησίαν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅλα σχεδὸν τὰ χωρία ἐνασμενίζονται νὰ θέλουν τὴν σύσκεψιν τῶν προκρίτων νὰ εἶχε γίνῃ εἰς τὴν ἰδικὴν του ἑκάστου ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ἐκ Πτέρης καταγόμενος ἀείμνηστος καθηγητὴς Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρόπουλος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Πτέρης σελ. 57 παραδέχεται μόνον τὴν γνώμην τοῦ Φωτάκου (Ἀπομνημονεύματα σελ. 58) ὅτι ὁ Παπαφλέσσας κατέλυσε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀναγνώτου (Ἰωάννου) Ἀλεξανδροπούλου καὶ ἐκεῖ ἐκάλεσε τοὺς προκρίτους πρὸς σύσκεψιν τὴν 26 Ἰανουαρίου.

Ἄλλ' ὁ ἀείμνηστος συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας Πτέρης προχωρεῖ παρακεκινδυνευμένως καὶ γράφει ὅτι ἡ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου, ἐν ἣ ἐγένετο ἡ σύσκεψις ἦτο τό, πέντε ὥρας ἐξ Αἰγίου ἀπέχον, ἐξωκλήσιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐξωθεν τῆς Πτέρης, ὅπου τὸν Ἰανουάριον ἡ χιών τὸ καλύπτει σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ τὸ ὁποῖον ὡς ὁ ἴδιος συγγραφεὺς μαρτυρεῖ, εὐρίσκεται εἰς τὰ σύνορα τῶν ἐπαρχιῶν Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρύτων. Καὶ μάλιστα ἐπὶ τὸ μυθιστορηματικώτερον γράφει ὅτι, καθ' ἣν νύκτα συνεδρίαζον οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἔφθασαν Τοῦρκοι πρὸς καταδίωξιν των καὶ, τῶν Ἑλλήνων παραμερισάντων, οἱ Τοῦρκοι εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ ναοῦ διὰ νὰ θερμάνουν τὰ σώματά των εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐγκαταλελειμμένην πυρᾶν, ὁπότε ἐπι-

στρέψαντες οἱ Ἕλληνες ἐφόνευσαν τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἔθαψαν ἐκεῖ πλησίον. Ἐὰν τι τοιοῦτον ἐγένετο θὰ εἶχε γραφῆ εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα ὄλων τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν σύσκεψιν καὶ θὰ ἦτο εἰς τοὺς ἱστορικοὺς γνωστόν. Ἄλλως τε ἀφοῦ οἱ Τούρκοι ἦσαν καταδιωκτικὸν ἀπόσπασμα, θὰ εἶχον ὄπλα καὶ θὰ ἔφερον κρατερὰν ἀντίστασιν εἰς τοὺς ὀλίγους προκρίτους.

Ἡ μονὴ Ἁγίου Γεωργίου παρὰ τὸ Αἶγιον, ἀσφαλῶς εὐρίσκειτο ἐκεῖ, ὅπου σήμερον ὑπάρχει τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Αἰγίου πρὸς τὸ κάτω μέρος τὸ ἀνατολικομεσημβρινόν. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας ἡ πόλις τοῦ Αἰγίου ἦτο μᾶλλον διασκορπισμένη. Εἰς τὴν τοποθεσίαν Ἑλληνικὸν μέχρι τοῦ σημερινοῦ ἐξωκκλησίου τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων ἦσαν οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγρούς τῶν ἀγάδων ραγιάδες, οἱ πάντοτε προσβεβλημένοι ἐξ ἐλονοσίας Μπακοβοστιτσάνοι. Ἐν τῇ συνοικίᾳ Κασιδαυλακιώτικα εἰς μικρὰς καὶ ἀνθυγεινὰς πυκνοκατοικίας ἦσαν ἐγκατεστημένοι οἱ τεχνίται καὶ οἱ εἰς ἄλλας ἐργασίας ἐπιδιδόμενοι ραγιάδες. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεπτύσσοντο, λόγῳ τῶν δυσμενῶν καὶ ἀνθυγεινῶν συνθηκῶν τῆς πυκνοκατοικίας ἀσθένεια καὶ ἰδίως δερματικαὶ κολλητικαί, ὠνομάσθησαν Κασιδαυλακιώτικα. Ἡ πυκνοκατοικία ἔχει καὶ τοὺς καυγάδες καὶ ἔριδας συνήθεις καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ φράσις Κασιδαυλακιώτικα ἔλαβε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τὴν ἔννοιαν τόπου ὅπου συχνὰ-πυκνὰ ἐρίζουν οἱ κάτοικοι. Εἰς τὸν χώρον περὶ τοῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων, ὅπου εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ διασκεδάσουν καὶ νὰ χορεύουν καὶ οἱ ραγιάδες κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς (Ἀρχεῖον Λόντου τόμ. Α' σελ. 11—12) ἦτο τὸ κατωφερὲς μέρος τοῦ Παληοῦ-Λουτροῦ, ὅπου ἔρριπτον τὰ σκουπίδια καὶ τὰ ψωφίματᾶ τῆς πόλεως, ἐκεῖ δὲ κατεσκῆνων καὶ οἱ σκηνῖται Ἀτσιγγανοί, ὅσινικς διήρχοντο ἐξ Αἰγίου. Ἡ τότε ἀριστοκρατία, οἱ ἀγάδες Τούρκοι καὶ οἱ προεστώτες τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, κατόκει εἰς τὴν κυρίως πόλιν, ἡ ὁποία ἦτο τότε γύρω τῶν συνοικιῶν ὅπου εἶναι σήμερον τὸ ὑποκατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τὸ ἐκκλησιδίων τοῦ Ἁγίου Μελετίου, μὲ ἀκτίνας, πρὸς ἀνατολὰς μὲν μέχρι τῆς συνοικίας Κασιδαυλακιώτικα, μεσημβρινῶς μέχρι τῆς λεγομένης Μπαμπουζίνας, δυτικῶς μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Φανερωμένης καὶ βορείως μέχρι τοῦ Μώλου καὶ τῆς παραλίας, ὅπου κατήρχοντο διὰ στενωπῶν τότε. Ἡ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου εὐρίσκειτο ἐκεῖ, ὅπου εἶναι σήμερον τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον καὶ ἦτο ἕνεκεν τῆς θέσεώς του ἔξω τῆς πόλεως. Τὴν βεβαιότητα ταύτην ἔχομεν ἀπὸ τὴν προφορικὴν παράδοσιν καὶ ἀπὸ τὴν εὗρεσιν τεκμηρίων ἐξ ἀνασκαφῶν.

Ὁ ὑπὲρ ὀγδοηκοντούτης σεβαστὸς καὶ λόγιος συμπολίτης κ. Θεμιστοκλῆς Χρυσανθόπουλος ἐνθυμεῖται καλῶς ὅτι, ὅταν ἦτο μικρὸς καὶ κατήρχετο τῆς πόλεως διὰ νὰ μεταβῆ εἰς τὰ πλησίον τοῦ ἐξωκκλησίου Ἁγίων Ἀποστόλων κτήματα τοῦ πατρὸς του, ἐφοβεῖτο νὰ πλησιάσῃ εἰς τὰ πλησίον τοῦ τότε Νεκροταφείου, νῦν δὲ Δημοτικοῦ Νοσοκομεῖου, ἐρείπια παλαιῶν κτιρίων ἐκ τῶν ἀλεπαλλήλων καταστροφῶν τῆς ὀκταετίας 1821—1828, διότι οἱ γείτονες γέρον Κίτσος, γενάρχης τῆς οἰκογενείας Κίτσοπούλων, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε πρὸ τοῦ 1880 εἰς ἡλικίαν γύρω τῶν 100 ἐτῶν, ἦ ἡ γρημὰ

-Δερβέναϊνα, ἀποθανοῦσα πρὸ τοῦ 1880 εἰς ἡλικίαν 110 καὶ πλέον ἐτῶν, ὕβριζον καὶ κατεδίωκον τὰ παιδιὰ, μήπως ἀσεβῶς φερόμενα πλησιάσουν εἰς τὰ ἐρείπια διὰ σωϊατικὴν τῶν ἀνάγκην, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἦτο τὸ ἱερὸν βῆμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ἴδιος κ. Χρυσανθόπουλος διηγεῖται ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τὸν στενὸν τοῦ συγγενῆ ἀείμνηστον Διομήδη Πολυχρονιαδὴν, ἄλλοτε Δήμαρχον Αἰγίου καὶ διατελέσαντα γενικὸν γραμματέα τῆς Δημαρχίας Αἰγίου κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς δημαρχίας Ἰνοκεντίου Ρωμανιώλη τοῦ λεγομένου Ἀγιωνέζου, ὅτι ὁ Ρωμανιώλης τὸ 1853, ὡς δήμαρχος Αἰγίου προέβη εἰς ἀνασκαφὰς ἐκεῖ, ὅπου σήμερον εἶναι τὰ πλυντήρια τοῦ Νοσοκομεῖου διὰ νὰ εὕρῃ τὰ συντρίμματα ἀπὸ τοὺς μεγάλους κώδωνας (καμπάνες) τοῦ Μοναστηρίου Ἁγίου Γεωργίου, ἐπειδὴ εἶχε προφορικὰς πληροφορίας ὅτι ἐκεῖ ἦσαν τὰ μεγάλα καμπαναριά τῆς Μονῆς, τὴν ὁποίαν ἐχάλασαν, ἔκασαν καὶ κατεκρήμνισαν οἱ Τούρκοι εἰς τὸ πρῶτον «σεφέρι». Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου ὑφίστατο κατὰ τὴν ἐξ Αἰγίου διέλευσιν τοῦ Παπαφλέσσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1821, φαίνεται ὅτι κατεστράφη κατὰ τὴν εἰσβολὴν εἰς Αἶγιον τοῦ Κεχαγιάμπεη, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1821 (Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις Δ. Κοκκίνου τόμ. Β' σ. 144), ἐκδικουμένου τὴν πατρίδα τοῦ τὸ πρῶτον ὑψώσαντος σημαίαν ἐπαναστάσεως εἰς Αἶγιον καὶ Πάτρας Ἀνδρέου Λόντου. Ὅταν δὲ ὁ μακαρίτης δήμαρχος Αἰγίου Σπῦρος Παναγιωτόπουλος περιετείχιζε τὸ Νοσοκομεῖον εὗρε τεραστίους τοίχους, προδίδοντας περιτείχισμα μονῆς καὶ κτίρια ναοῦ. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργιος Σωτηρίου μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων Μονῶν τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖ καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παρὰ τὸ Αἶγιον (Αἱ Μοναὶ τῆς Ἑλλάδος, Πραγματεία ἐν Θεησκευτικῇ καὶ Χριστιανικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, μηνιαίῳ περιοδικῷ, ἀριθμ. 6 μηνὸς Ἰουλίου 1936 σελ. 2).

Διὰ τῆς μικρᾶς μας ἱστορικῆς ταύτης πραγματείας θέλομεν ν' ἀποδείξωμεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἐγένοντο πολλὰ συσκέψεις καὶ εἰς διάφορα μέρη τῶν προκρίτων τῆς Ἀχαΐας πρὸς ἐπανάστασιν ἐν Αἰγίῳ καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παρὰ τὸ Αἶγιον ἔκειτο ἐκεῖ, ὅπου εἶναι σήμερον τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Αἰγίου, καὶ ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἀπολύτως πεπεισμένοι περὶ τούτου ἀπὸ τὰς μαρτυρίας, τὰς ὁποίας ἀνεγράψαμεν.

Αἶγιον

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ἱερεὺς ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΛΕΚΑΤΣΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Το καλοκαίρι του έτους 1882 ήρθε στην Πάτρα ο ήθοποιός Νικόλαος Λεκατσάς με τον νεοκαταρτισμένο θιασό του, να παίξει τὰ δράματα του Σαίξπηρ.

Ο ήθοποιός αυτός, που πέθανε στη Νέα Υόρκη στα 1913, είχε μιὰ περιπετειώδη ιστορία. Γεννήθηκε στα 1847 στην Ίθακη και έμεινε ὀρφανός από γονείς σε πολύ μικρήν ηλικία. Κάποιος Άγγλος πλοίαρχος τὸν ἔπηρε μαζί του στο Λονδίνο. Φιλόθρησκος ἄνθρωπος, ὅπως ἦταν ὁ προστάτης του, τὸν προώρισεν ἄρχικὰ για τὸν κληρο κί' ὁ Λεκατσάς ἀκολούθησε θεολογικὲς σπουδές. Ἀργότερα ἔδειξε κλίση για τὸ θέατρο κί' ἔμπηκε στην περίφημη δραματικὴ σχολή του Φίρμ. Ἐπειτα ἄρχισε τὸ στάδιό του σε διάφορα ἑπαρχιακὰ θέατρα καὶ στα 1870 ἔφτασε νὰ παρουσιαστῆ πρωταγωνιστὴς στο περίφημο θέατρο του Καίμπριτζ. Ἀργότερα ἀκόμη ἔπέρασε ἀπὸ τὰ θέατρα του Κάρδιφ, Γλασκώβης, Ἐδιμβούργου, Μάντσεστερ, Λίβερπουλ καὶ τέλος ἀπὸ διάφορα θέατρα του Λονδίνου κί' ἔγινε πασίγνωστος στην Ἀγγλία, ὅπου σ' ἓναν καιρὸ ἔδινε καὶ μαθήματα ἀπαγγελίας σε δικηγόρους, ἱεροκήρυκες καὶ πολιτικούς. Στα 1881 ἐγύρισε στην Ἑλλάδα κί' ἐπρωτόπαιξε Ἄμλετ σε Ἀγγλικὴ γλῶσσα, γιατί εἶχε ξεχάσει ὀλοτέρα τὰ Ἑλληνικά, που κατάρθωσε ὅμως μέσα σε δυὸ μῆνες νὰ τὰ ξαναφέρῃ στη μνήμη του. Τότε διωρίστηκε καθηγητὴς του Ὁδείου κί' ἐσχημάτισε θιασο ἀπὸ νέους ἠθοποιούς που τοὺς ἐδίδασε αὐτὸς τὴν τέχνη. Ο νεοκαταρτισμένος θιασὸς ἀποφασίστηκε νὰ ἀρχίσῃ τὴ δράση του ἀπὸ τὶς ἑπαρχίες, κατὰ τὸ σύστημα που ἐπικρατεῖ στην Ἀγγλία, κί' ἔτσι στὶς 30 Ἰουνίου του 1882 βρέθηκε στην Πάτρα.

Ἡ πρώτη παράσταση δόθηκε τὴ βραδιά τῆς 8 Ἰουλίου στο Δημοτικὸ Θέατρο με τὸν Ἄμλετ. Ἡ ἐντύπωση που ἔκαμε δὲν φαίνεται νὰ ἦταν ἐξαιρετικὰ εὐχάριστη. Ο Λεκατσάς ὡστόσο χειροκροτήθηκε ἀπὸ τὸ κοινὸ ἐπανειλημμένως, μολονότι ἢ προφορά του στα Ἑλληνικά φαίνεται νὰ μὴν ὑπῆρξε ἄψογη. Ο «Φορολογούμενος» του μακαρίτη Κ. Φιλόπουλου, ἢ σοβαρότερη ἔφημερίδα που ἔβγαινε τότε κάθε Παρασκευὴ στην Πάτρα, του ἐπετέθηκε για τὴν πρόωρη ἐμφάνιση τῶν μαθητῶν του καὶ παρομοίασε τὸ κοινὸ τῆς Πάτρας με τὸ κεφάλι του ψωριάρη ὅπου ἐπρόκειτο νὰ διδαχθοῦν τέχνη ἀδέξιοι κουρεῖς. Ἀντίθετα ὁ «Ἐμπορικὸς Παρατηρητὴς», ἢ «Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις», ὁ «Φοῖνιξ», ὁ «Φανὸς» κί' ὁ «Ἐργάτης», ἄλλες ἔφημερίδες που βγαίνανε τότε στην Πάτρα, ἀποδοκίμασαν τὴ στάση του «Φορολογούμενου» κατὰ του Λεκατσά κί' ἔφτασαν στο σημεῖο νὰ ὑπαινιχθοῦν πῶς ἢ ἐπίθεση αὐτὴ εἶχε τὴν αἰτία της σε λόγους συγγενικούς (;). Φαίνεται πῶς παρόμοια ἐπίθεση κατὰ του Λεκατσά ἔκανε τότε κί' ἢ ἀθηναϊκὴ «Νέα

Ἐφημερίς» του Καμπούρογλου που ὁ Γαβριηλίδης στο «Μὴ Χάνεσαι» τὴν ἀποκαλεῖ «Κατὰ Λεκατσά Σαχλογραφίαν».

Ο Λεκατσάς ἠθέλησε ν' ἀμυνθῆ στην ἐπίθεση του «Φορολογούμενου» με τὰ θεατρικὰ προγράμματα που κυκλοφοροῦσε ἀλλὰ ἢ ἔφημερίδα του ρίχτηκε με μεγαλείτερη ὀρμὴ καὶ στην πρόκληση του ἠθοποιού νὰ του ὑποδείξῃ τὰ σφάλματα του θιάσου ἀπάντησε πῶς δὲν μπορούσε νὰ τὸ κάμῃ, γιατί δὲν ἐννοοῦσε ὁ συντάκτης της νὰ παρακολουθήσῃ για δευτέρη φορά τὶς παραστάσεις ἐκτὸς «ἐὰν ἐπετρέπετο νὰ παραμένῃ τὶς ἐν τῷ θεάτρῳ μετὰ λεκάνης ὑπὸ τὸν πῶγωνα». Ἡ ἐπίθεση του «Φορολογούμενου» φανερόν ὅτι ἦταν πολὺ σκληρὴ καὶ τὸ πιθανότερο ὄχι ἀπόλυτα δίκαιη. Τὰ πράγματα ὅμως εἶχανε πάρει ὀξύ χαρακτήρα σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, ὡστε ν' ἀναγκάσουνε καὶ τὸ μετρημένο καὶ σεμνὸ «Φορολογούμενο» νὰ μεταχειριστῆ τέτοια γλῶσσα γι' ἓναν ἠθοποιὸ που ἐπὶ τέλους δὲν ἐπρωτοδοκιμαζόταν στην Ἑλλάδα.

Πόσες βραδιὲς ἔπαιξε ὁ θιασὸς στην Πάτρα καὶ ποιά ἔργα ἔδωσε δὲν ἐμπορέσαμε νὰ ἐξακριβώσουμε. Πάντως ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δράματα του Σαίξπηρ ὁ θιασὸς ἔπαιξε μιὰ βραδιά κί' ἓνα ἔργο Πατρινοῦ συγγραφέως, τὸν «Μίλωνα» του Ἀνδρέα Ρηγοπούλου, ὁ ὅποιος μάλιστα ἔμπηκε τὸ βράδυ ἐκεῖνο στο θέατρο ἐπὶ κεφαλῆς (sic) ἑκατὸν πενήντα θαυμαστῶν ἢ κομματικῶν ὀπαδῶν του, γιατί ἦτανε καὶ πολιτικός, ὅπως εἶναι γνωστό. Ο Ἀνδρέας Ρηγόπουλος αὐτὸς ἐγεννήθηκε στην Πάτρα στα 1842, ἐσπούδασε νομικὰ στην Ἀθήνα καὶ στα 1872 ἐβγήκε καὶ βουλευτὴς. Ἀνῆκε στην ἀριστερότερη ἄκρη τῆς παρατάξεως τῶν πολιτικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκαλλιεργοῦσε τὰ γράμματα κί' ἔγραψε τὸ «Ἀφύπνισμα», τὸν «Ἰωάννην Μίλωνα», τὸ δράμα που ἔπαιξε ὁ θιασὸς Λεκατσά, καὶ τὸν «Νέρωνα ἐν Κορίνθῳ». Στα 1889 αὐτοκτόνησε. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι ὁ «Φορολογούμενος» που ὑπῆρξε τὸσον αὐστηρὸς για τὸ Λεκατσά κί' ἐν μέρει για τὸ Ρηγόπουλο στην περίπτωση αὐτὴ, τρία χρόνια πρωτίτερα που ἐδόθηκε τὸ ἄλλο δραματικὸ ἔργο του Ρηγοπούλου ὁ «Νέρων ἐν Κορίνθῳ» ἀπὸ κάποιον θιασο Βασιλειάδη με τὴ σύμπραξη καὶ μερικῶν ἑρασιτεχνῶν φίλων του Ρηγοπούλου, ἔγραψε πῶς «ἢ συρροὴ του πλήθους κατὰ τὴν θερινὴν ταύτην παράστασιν ἦτο μεγίστη καὶ αἰ χειροκροτήσεις πυκναὶ καὶ ζωηραὶ εἰς τὰς τὸσας πατριωτικὰς ἰδέας αἴτινες εἰς μεγάλας δόσεις δια τοῦ δράματος ἐκεῖνου παρεῖχοντο τῷ Ἑλληνικῷ κοινῷ». Ἐννοεῖται πῶς ὁ θιασὸς αὐτὸς Βασιλειάδη, που ἔπαιζε σε κάποιον θέατρο «Μένανδρος», ὕστερα ἀπὸ τὸν «Νέρωνα» ἔδινε παραστάσεις με τὸ δράμα «Δύο Λοχία» καὶ τὴν κωμωδία «Τυροτρίφτης»! Τόση αὐστηρότητα για τὸ Λεκατσά καὶ τὸ Ρηγόπουλο του Μίλωνα καὶ τόση ἐπιείκεια για τὸ Βασιλειάδη καὶ τὸ Ρηγόπουλο του Νέρωνος εἶναι πράγματα κάπως δυσεξήγητα για τὴ θεατρικὴ κριτικὴ του «Φορολογούμενου».

Στις αρχές Αυγούστου ξαναβρίσκουμε τὸ Λεκατσᾶ στὴν Ἀθήνα. Ὑπερήφανος ὅπως ἦτανε, ἀφοῦ ἐξόδεψε τὰ τελευταῖα χρήματά του γιὰ νὰ ἐξασφαλίση τὴν ἐπιστροφή μὲ τὸ ἀτμόπλοιο στὰ γυναικεῖα πρόσωπα τοῦ θιάσου, αὐτός, πού ὁ Γαβριηλίδης τὸν ἀποκαλεῖ πρῶτον ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας ἠθοποιούς, καὶ πού μὲ τὴ μὀρφωση πού πῆρε πρέπει νὰ ἦτανε τέτοιος, ἐξεκίνησε ἐπὶ κεφαλῆς ὄσων μελῶν τοῦ θιάσου ἐξέμειναν ἐδῶ ἀπένταροι κι' ὕστερα ἀπὸ πεζοπορία δέκα ἡμερῶν, ἀφοῦ ὑπόφερε ἀπὸ βροχή, πείνα καὶ ἀγρυπνία, ἄρρωστος καὶ θερμασμένος, ἔφτασε στὴν Ἀθήνα, χωρὶς ὅμως νὰ προσφέρῃ οὔτε λέξη ἀγανακτήσεως ἢ νὰ ἐκφράσῃ τὸ παραμικρὸ παράπονο γιὰ τὰ παθήματά του. Ἐκεῖ τὸν ἐβοήθησε ὁ Μιχαὴλ Μελάς (ὁ πατέρας τοῦ νεωτέρου ἔθνικοῦ μας ἥρωος Παύλου Μελά) ἄνθρωπος πού ὑποστήριξε στὴ ζωὴ του τὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες, κοντὰ στὶς ἄλλες ὑπηρεσίες πού εἶχε προσφέρει στὸ Ἔθνος.

Πῶς ὁ Λεκατσᾶς δὲν ἦταν ἄξιος γιὰ μιὰ τέτοια ὑποδοχὴ στὴν Πάτρα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ παρελθόν του βεβαιώνει κ' ἡ κατοπινὴ θεατρικὴ δράση του, γιὰτὶ μὲ τὴν ἠθικὴ κ' ὕλική συνδρομὴ τοῦ Ι. Σκυλίτη, Μ. Μελά καὶ Μ. Νεγρεπόντη, κατάρθωσε ἀργότερα νὰ δώσῃ παραστάσεις στὴν Ἀθήνα ἔργων τοῦ Σαίξπηρ μὲ μεγάλην ἐπιτυχία. Πού ν' ἀποδοθῆ λοιπὸν ἡ οἰκτρὴ αὐτὴ περιπέτεια τῆς Πάτρας; Ὡς ἓνα σημεῖον ἀναμφίβολα τὸν ἔβλαψε ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους γιὰτὶ μὲ τὶς ζέστες τοῦ Ἰουλίου δὲν ἦταν εὐχάριστο στὸ κοινὸ νὰ παρακολουθῆσῃ τὶς παραστάσεις πού δοθῆκανε, ἔστω καὶ μὲ ἐλαττωμένα «θεωρικά», στὸ Δημοτικὸ Θέατρο, θέατρο χειμωνιάτικο. Ἀκόμα μπορεῖ νὰ τὸν ἔβλαψε ἡ πρόωρη ἐμφάνιση τοῦ θιάσου του κι' ἀκόμα ἡ ξενικὴ προφορά του κι' ἡ ἀτελὴς γνώση τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὅτι βρέθηκε καὶ δημοσιογραφικὸ ὄργανο, καὶ μάλιστα πολὺ σοβαρό, νὰ τοῦ ἐπιτεθῆ ἔτσι χωρὶς ἔλεος, ἴσως μποροῦσε νὰ μᾶς γεννήσῃ βαθύτερες σκέψεις. Κάνουμε τὴν ὑπόθεση πῶς οἱ Πατρινοὶ μπορεῖ νὰ τὸ πῆραν γιὰ προσβολὴ πῶς ἐθεωρηθῆκανε ἐπαρχιωτικὸ κοινὸ. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ γραφόμενα τοῦ «Φορολογουμένου» εἶχανε τότε μεγάλην ἰδέα γιὰ τὴν καλαισθησίαν τοῦ κοινου τῆς πόλεως, ἰδέα πού πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πῶς μένει ριζωμένη ἴσαμε σήμερα. Σ' αὐτὸ ἴσως νὰ μὴν εἶχανε πολὺ ἄδικο, γιὰτὶ ἡ Πατρινὴ κοινωνία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ μάλιστα τοῦ ἀμεσότερου παρελθόντος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, κοινωνία ἀρχαιότερη ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴ καὶ πού βρέθηκε ἀπὸ γεωγραφικοὺς λόγους σ' ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἰόνιο πολιτισμὸ, μακρινότερη ἀνταύγεια τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ τοῦ Δυτικοῦ ἐν γένει πολιτισμοῦ, μποροῦσε νὰ εἶνε κάπως ὑπερήφανη γιὰ τὴν καλλιέργειά της. Ἴσως τὰ πράγματα ἐν τῷ μεταξύ εἶχαν ἀλλάξει. Ἀλλὰ ὅπως τὸ ἄτομο οὔτε μιὰ κοινωνία παρατάει εὐκόλα τοὺς τίτλους μιᾶς ἀρχοντιᾶς οὔτε δέχεται ν' ἀναγνωρίσῃ πῶς κατέβηκε σὲ χαμηλότερο σκαλοπάτι ἀπὸ κάποιον πού τὸν ἤξερε πρωτίτερα κατώτερό της.

Ἐπῆρξε μιὰ ἐποχὴ πού οἱ μελοδραματικοὶ πρὸ πάντων Ἰταλικοὶ θίασοι περνώντας ἀπὸ τὴν καλλιεργημένη μουσικὰ Ἐπτάνησο γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολὴ ἐπιαναν γιὰ πρῶτο σκάλωμα στὴν Πάτρα. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη συνδυάζεται μὲ μιὰ μεγάλη ὕλικὴν εὐημερία τῆς Πατρινῆς κοινωνίας. Ὑπάρχει τὸ παράδειγμα ἑνὸς εὐπόρου κτηματία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πού ἐγγυήθηκε γιὰ τὶς τυχόν ζημιὰς ἑνὸς μελοδραματικοῦ θιάσου γιὰ νὰ τὸν κρατήσῃ στὴν Πάτρα, ἄγνωστον ἂν ἀπὸ ἄδολη ἀγάπη στὶς μουσικὰς ἢ γιὰ τὰ γλυκὰ μάτια καμμιᾶς πριμαντόνας. Ὡστόσο γεγονὸς εἶνε πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπλήρωσε ἓνα ποσὸν πού ὑπολογιζόμενον σήμερα περνᾶει τὶς πεντακόσιες χιλιάδες δραχμὰς, ποσὸν πού μᾶς φαίνεται μυθικὸ μὲ τὴ σημερινὴ οἰκονομικὴ κατάστασιν νὰ δαπανηθῆ γιὰ ἓνα τέτοιο σκοπὸ. Βέβαια δραματικοὶ θίασοι ἀμφιβάλουμε ἂν ἐπαινούσανε συχνὰ ἀπὸ τὴν πόλιν κι' ἂν ἐδόθηκε ἡ εὐκαιρία στὴν Πατρινὴ κοινωνία νὰ καλλιεργηθῆ ἀπάνω στὸ κεφάλαιον αὐτό. Ὅταν ὅμως ριζωθῆ μιὰ ἰδέα εἶνε δύσκολο νὰ τὴ βγάλῃ κανένας. Ἀκόμα καὶ σήμερα ἡ Πατρινὴ κοινωνία πιστεύει πῶς εἶνε καλλιεργημένη καὶ πῶς δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ στὶς σκηνὰς τῶν θεάτρων τῆς μουσικῆς ἢ δραματικῆς θίασος δευτερότερος. Ἀπὸ γεννεὰ σὲ γεννεὰ πιστεύει σ' αὐτὴ τὴν παράδοση, χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ πῶς μιὰ τέτοια καλλιέργεια προϋποθέτει συχνὴν ἐπαφὴν τοῦ μεγάλου κοινου μὲ τὸ θέατρο καὶ τὴ μουσικὴ, ἐπαφὴ πού δὲν ὑπάρχει δυστυχῶς. Γιὰτὶ ὅσο καὶ νὰ θέλουμε δὲ μποροῦμε νὰ παραδεχτοῦμε πῶς εἶνε κατορθωτὸ νὰ μάθῃ κανένας καλὸ κολύμπι χωρὶς νὰ μπαίνη συχνὰ στὴ θάλασσα. Θῦμα λοιπὸν τοῦ θρύλου αὐτοῦ μπορεῖ νὰ ἔπεσε κι' ὁ ἄμοιρος Λεκατσᾶς στὴν ἄτυχῃ ἐκείνη ἐμπνευση πού εἶχε καὶ πού τὴν ἐπλήρωσε τόσο ἀκριβὰ, ὅπως εἶδαμε.

Κ * * *

ΠΑΤΡΑ

Στὰ πόδια τῆς ἡ θάλασσα πότε μ' ἀφροὺς κυλάει
καὶ πότε μ' ἄγρια κύματα ὑψώνεται καὶ σπάει.
Εἰρηνικὲς βουνοκορφὲς στολίζουν τὴ θωριά τῆς
π' αἰώνια ἡ φύση ἔβαλε μ' ἀγάπη ὀλογυρά τῆς.
Τ' ἀχνόφωτα ἀκρογιάλια τῆς γλυκοὺς καμηοὺς ξυπνᾶνε
κι' οἱ αὔρες οἱ ἀλκυόνιδες ἔρωτες τραγουδᾶνε.
Κεῖ πού στενεύει ἡ θάλασσα, ἡ Παληοβούνα γράφει
μιὰ πυραμίδα Χέοπος καὶ τόπους Νείλου πλάθει.
Κι' ὅταν ἡ ἀνοιξὴ ἔρχεται καὶ λυώνουνε τὰ χιόνια
στοὺς ἀνθισμένους κήπους τῆς γλυκολαλοῦν τ' ἀηδόνια.
Καὶ πέρα κεῖ στοὺς κάμπους τῆς τ' ἀμπέλια πρασινίζουν
καὶ οἱ ἔληδες οἱ γέρικες θεῖους καρποὺς γεμίζουν.
Μὰ ἡ δικὴ τῆς ὁμορφιά ὅποιος τὴν ἔχει ζήσει
εἶναι τ' ἀσύγκριτ' ὄραμα ὅπου τῆς δὶν' ἡ Δύση.

Π. ΑΧΑΙΟΣ

ΣΚΗΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

- Νά ζήσετε.
- Νά γεράσετε. Νά τὰ καταστήσετε.
- Εἰς ὑγείαν σας.
- Ζήτω σας.
- Πάντα εὐτυχημένοι.

Ἐκαταλάβετε περὶ τίνος πρόκειται. Γιὰ τίς εὐχές ποὺ σίς κοινωνικές μας σχέσεις ἀνταλλάσσουμε κάθε μέρα μεταξύ μας. Κάνουνε τὴ ζωὴ μας καλλίτερη πορ' ὅτι θὰ ἦταν αὐτὴ ἂν ἔλειπαν οἱ εὐχές; Ἄς σκεφθοῦμε λιγάκι. Πρῶτα—πρῶτα τίς νοιώθουμε ὡς ἀνάγκην ἐξωτερικεύσεως τῆς ψυχικῆς μας διαθέσεως; Λαχταρίζει ἀληθινὰ ἢ ψυχὴ μας γι' αὐτὸ ποὺ λένε τὰ χεῖλη μας σὲ τέτοιες περιστάσεις; Ἄν ναι, ἂν ἀληθινὰ τόσο λαχταροῦμε γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ τὴν μακροβιότητα τῶν ἄλλων, τότε θὰ πρέπει ἀδιακόπως νὰ... κλαῖμε. Ἀφοῦ ἢ εὐτυχία τους εἶναι σπάνια κ' εὐθραστη κ' ἀφοῦ ὀλοένα πεθαίνουν ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς εὐχώμαστε πρὸ ὀλίγου νὰ τὰ ἐκατοστήσουν καὶ νὰ τὰ χιλιάσουν. Ἄλλὰ πόσοι κλαῖμε γιὰ τὴν συχνὴ συμφορὰ ποὺ φορτώσαμε πρὸ ὀλίγου μὲ τὲς εὐχές μας; Ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων δὲν δίνει εἰκόνα θλιμμένων. Αὐτὸ θὰ πῆ ὅτι συμβατικά λόγια λέμε, ξένα πρὸς τὴ βαθύτερη κατάστασι τῆς ψυχῆς μας, ποὺ ἀληθινὰ εἶναι ἢ ἀδιαφορία.

Γιατί τὰ λέμε τότε καὶ μάλιστα γιατί τὰ παραλέμε; Ἐχουνε κανένα καλὸ ἀποτέλεσμα κ' ἔτσι συγχωρεῖται ἢ ψεύτικη προέλευσή τους; Μήπως κάνουν τὴ ζωὴ ὠραιότερη; Μοῦ φαίνεται πῶς συμβαίνει τὸ ἀντίθετο. Δηλαδή οὔτε ἀποτελεσματικὰ κάνουν τὴ ζωὴ κολλίτερη, οὔτε τὴν παρουσιάζουν ὠραιότερη. Τὸ ἐναντίον μάλιστα συμβαίνει. Κάνουν τὴ ζωὴ ἀκόμη πιδ ψεύτικη καὶ πιδ ἄθλια. Ὅπως προκαλεῖ ἄθλια κατάστασι ντροπῆς τὸ ξεσκεπασμένο καὶ ξαναμασημένο ψέμμα.

Καὶ ἀπορῶ μάλιστα πῶς ἢ ἀνθρωπότης ποὺ τόσα διώρθωσε σιγὰ—σιγὰ στὸ φέρεσιμό της, πῶς δὲν διώρθωσε ὡς τώρα κ' αὐτὲς τίς συνθῆκες. Ἄντι δηλαδή νὰ ἐπαναλαβαίνη κατὶ ποὺ δὲν πιστεύει ὡς κατὶ ποὺ εἶναι ψέμμα. Νὰ λέγη τούναντίον κατὶ ποὺ εἶναι χρησιμώτερο καὶ ἀληθινώτερο. Ἄντι λόγου χάριν : Νὰ ζήσετε—νὰ λέη : Θὰ πεθάνετε : Ἄντι : Νὰ τὰκατοστήσετε—νὰ λέη : εὐκολα πεθαίνετε. Ἄντι νὰ φωνάζουν : ζήτω—νὰ τοῦ λένε : θὰ πεθάνη καὶ σὺ κακομοίρη. Ἔτσι θὰ κἀνη κατὶ καλὸ καὶ χρήσιμο. Καλὸ, γιατί θᾶναι ἀλήθεια. Καὶ χρήσιμο γιατί θὰ χρησιμεύη νὰ κἀνη τοὺς ἀνθρώπους καλλίτερους. Θὰ φαρμακῶνῃ τὴ χαρὰ του μὲ μιὰ τέτοια ὑπόμνηση; Δὲν πειράζει ἂν πρόκειται νὰ τοὺς ὠφελήσῃ. Καὶ τὸ γιαιτρικὸ εἶναι πικρὸ ἀλλὰ γιαιτρικόν. Κ' ὕστερα γιατί νὰ μὴ συνηθίσουμε ὅλοι ν' ἀκοῦμε ψύχραιμα τὴν ἀλήθεια; Τὴν πειὸ ἀδιαφιλονίκητη εἴδησι; Μὲ μεγάλο μάλιστα κέρδος. Ὅτι θὰ μᾶς προσγειώσῃ συχνὰ τὴν πραγματικότητα καὶ ὅτι θὰ διευκολύνῃ συχνὰ τὴν καλὴ μεταξὺ μας συνεννόησι.

Δὲν θὰ συνεννοηθῇ π. χ. εὐκολώτερα ὁ γαμβρὸς μὲ τὸν πεθερὸ τὴν ὥρα ποὺ παζαρεύουν τὴν προῖκα, ἂν ἐπρόφεραν μεταξὺ τους ἀντι εὐχῶν τὴν ὑπόμνησι πῶς «θὰ πεθάνουν» κ' οἱ δύο τους; Δὲν θὰ γίνῃ ἐπιεικέστερος ὁ Σάβλων, ἂν ὁ χρεώστης παρακαλῶντάς τον ἀντι «νὰ ζῆς» «νὰ πολυχρονίζης», ἂν τοῦ ἔλεγε «νὰ καλοπεθάνης ἀφεντικόν». Ἡ τιμὴ τοῦ ἀδελφοῦ δὲν θὰ κινουῖσε ἐπιεικέστερα τὸ μαχαίρι του, ἂν ἢ ἀδελφὴ ἀντι τῶν εὐχῶν «νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ»—ἂν τὸν εἶχε νανουρίσῃ ἀπὸ μικρὸν μὲ τὴν διαβεβαίωσι πῶς θὰ πεθάνῃ κ' αὐτὸς κ' αὐτὴ χωρὶς νᾶναι ἀνάγκη νὰ πάρῃ αὐτὸς τὸν κόπο νὰ ἐπισπεύσῃ τὸ ἀναπόφευκτό της; Αἱ σχέσεις μεταξὺ πεθερᾶς καὶ νύφης ποὺ συχνὰ φθάνουν ὡς τὴν σκηνὴ τῆς γειτονιάς, δὲν θὰ ἦσαν ὁμαλώτερες ἂν κάθε πρωτὶ καὶ βράδου ἔκαναν μεταξὺ τους αὐτὴν τὴν χαιρετιστήριον ὑπόμνησι; Κάποιοι μεγάλοι ταιγκούνηδες δὲν θὰ ξεδίψαγαν τόσο συχνότερα, ὅσο συχνότερα τοὺς ἐβεβαίωσαν πῶς ὁ χάρος τους δὲν δωροδοκεῖται μ' ὅσα κ' ἂν μαζέψουν ἑκατομμύρια; Αἱ ὑπομνήσεις αὐτὲς θᾶκαναν τοὺς κληροδότας γενναιώτερος, τοὺς κληροδόχους ὑπομονητικώτερος καὶ τοὺς ποικιλωνύμους εὐεργέτας οὐσιαστικώτερος. Ἄς ἀφήσουμε ποὺ θᾶκαναν καὶ τοὺς ἐπικηδεῖους ρήτορας εὐπρεπεστέρους, ἐκ τοῦ φόβου τῶν εἰς βάρος τους προσεχῶν ἀντιποίνων.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἴσως οἱ ἀνθρώποι παλαιότερα ἀντίλλασαν τὴν εὐχὴ «Καλὴ ψυχὴ» ποὺ ἦταν συγκολλημένη ἢ ὑπόμνησι τοῦ θανάτου τους. Ἄλλὰ ὕστερα σιγὰ-σιγὰ τὸ κατήρησαν κ' αὐτὸ λησμόνησαν καὶ τὴν «καλὴ ψυχὴ». Ἴσως γιατί οἱ μοντέρνοι ἀνθρώποι ἔχοντες πολλὰ ἀγαθὰ ἔκριναν πῶς δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ψυχῆ.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Ὁχτῶ ἢ ὥρα βράδου ! Κεντρικὸς δρόμος. Ὁ κόσμος βιαστικὸς ἔρχεται, φεύγει, ἀνανεώνεται. Στίς φωτισμένες τίς βιτρίνες μερικοί χαζεύουν, μὴ μπορώντας οἱ ὅτι ποθοῦνε νὰ ἀποχτήσουν. [Κι' ἀπλώνεται μέσ' στή καρδιά τους τὸ παράπονο.—«Γιατί νὰ μὴν εἶμαι καὶ ἐγὼ σάν κεῖ— τὸ φίλο του ρωτάει ἕνας φτωχὸς καὶ δείχνει κάποιον ποῦ περνάει. [Ἦταν ψηλός, γιομάτος. Πανωφόρι σταυρωτὸ μαρὲν μπλέ. Μὲ κασκὸλ μεταξωτό. Καπέλλο γκριζο Μπορσαλῖνο Γενάρης 1938

[ἀκριβό. Στὸ πλάι του μιὰ ὄμορφη ξανθὴ κυρία. Μέτριον ἀνάστημα αὐτῆ. Trois quarts λούτρινο. Καστό-ρινο γοβάκι καὶ σκούρα κάλτσες μπεζ μετᾶξωτή. Κοντὰ τῆς ἕνα ὄμορφο σκυλλάκι. Περνώντας ἀφίσε ἕνα ἄρωμα [ἀχνό. Ἦτανε τᾶρωμα; ἢ γυναικα;— [δὲ μπορῶ νὰ πῶ—... Μὰ φεύγει σὰ χαζὸς [τῆνε κυττάει. Ποιὸς ξέρει τί νὰ σκέφτεται ὁ [φτωχός!!... Ὁ κόσμος ἔρχεται καὶ φεύγει [βιαστικὸς, μ' αὐτὸς ξυπνᾶ ὅταν κάποιος [τὸν σκουντάει. Γ. ΞΑΝΘΟΣ

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

Ένας φίλος και συμπολίτης έγκαταστημένος στην Αθήνα γράφει στον διευθυντή μας σε μιὰ τελευταία έπιστολή ανάμεσα σ' άλλα και τὰ έξης αξιοπρόσεχτα. «Σε μιὰ συνάντησή μου μ' έναν εκδότη λογοτεχνικού περιοδικού της πρωτεύουσας έκουσα νὰ εκφράζει τὴν εκπληξή του γιὰ τὴν προσπάθεια πὺ ἀνέλαβες στὴν Πάτρα μὲ τὰ Ἀχαϊκά. Ὅπως μοῦ ἔλεγε ὁ ειδικὸς αὐτός, ὁ τόπος μας κατατάσσεται στὴν εικοστὴν βαθμίδα στὴ σειρά τῶν Ἑλληνικῶν ἀστικῶν κέντρων ἀπὸ τὴν ἀποψη ἀναγνωστικῶν κοινῶν σοβαρῶν φιλολογικῶν περιοδικῶν, μένοντας πίσω στὸ κεφάλαιο αὐτὸ κ' ἀπὸ τὸν Πύργο, τὸ Ἀργίριο καὶ τὸ Αἴγιον ἀκόμη, ἀφοῦ περιοδικὰ σὰν τὴν «Νέαν Ἑστία», τὰ «Νεοελληνικά Γράμματα» καὶ τὴν «Πνευματικὴ Ζωή», πὺ ἐπὶ τέλους ἡ ὕλη τους δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ἀπρόσιτη γιὰ τὸ ἐπίπεδο μορφώσεως τῆς πατρινῆς κοινωνίας, μὲ δυσκολία πλησιάζουν τὴν κυκλοφορία π ε ν ἦ ν τ α φύλλων ἀπὸ κάθε ἐκδιδόμενο ἀριθμὸ τους. Ἐδοκίμασα κ' ἐγὼ μὲ τὴν σειρά μου ὀδυνηρὴν εκπληξὴ μὲ τὴ διαπίστωση αὐτὴ τῆς πνευματικῆς κινήσεως στὴν πατρίδα μας. Φρονῶ ὅτι οἱ ἀριθμοὶ εἶναι διαφωτιστικοὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέσον γιὰ τὴν πιστοποίηση τῆς καταστάσεως. Τί συμβαίνει λοιπὸν αὐτοῦ κάτω; Δὲν νομίζεις πὺς θὰ χρειαζόταν νὰ γίνῃ ἔρευνα γιὰ τὰ αἷτια πὺ τὴν προκαλοῦν, ὥστε ν' ἀναζητηθοῦν ἔπειτα καὶ τὰ μέσα τῆς θεραπείας; Δὲν ἄξιζε τὸν κόπο τὴν ἔρευνα αὐτὴ νὰ τὴν ἀναλάβουν τὰ «Ἀχαϊκά»; Αὐτὰ μᾶς γράφουν.

Τὰ «Ἀχαϊκά» ἤξεραν ἀπάνω κάτω τὴν κατάσταση αὐτὴ, μολοντί δὲν τὴν ἐφανταζόμαστε τέτοια συγκριτικῶς μὲ τίς ἄλλες ἑλληνικὲς πόλεις, καὶ στὴν θεραπεία αὐτῆς τῆς καταστάσεως, δηλαδὴ στὴ δημιουργία ἐνδιαφέροντος καὶ κινήσεως γύρω στὰ πνευματικὰ ζητήματα ἀπέβλεψε ἡ ἐκδοσὴ τους. Καὶ ὀφείλουμε νὰ ὁμολογήσουμε πὺς δὲν εἶμαστε ἀπολύτως παραπονεμένοι μὲ τὴν ὑποδοχὴ καὶ τὴν ὑποστήριξη πὺ μᾶς ἔκαμε ἡ πατρινὴ κοινωνία. Ὅσοσο νομίζουμε ὅτι ἡ νύξις πὺ μᾶς κάνει ὁ φίλος ἐπιστολογράφος δὲν πρέπει νὰ μείνῃ χωρὶς συνέχεια. Τὸ περιοδικὸ μας λοιπὸν πολὺ εὐχαρίστως υἱοθετεῖ τὴν πρόταση αὐτὴ καὶ θὰ παραχωρήσῃ τίς στήλες του γιὰ τὴν ἔρευνα. Καὶ ὄχι μονάχα ὡς ἐδῶ ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλει τὴν παράκληση στοὺς ἀναγνώστες του, ὄσους, ἔστω καὶ τοὺς λίγους, πὺ μποροῦν νὰ ἔχουν κάποια γνώμη ἀπάνω στὸ ζήτημα, νὰ μᾶς γράψουν τίς ιδέες τους. Σὲ ἕνα προσεχὲς τεῦχος μας θὰ συγκεντρώσουμε τίς γνώμες αὐτῆς καὶ θὰ τίς ἀναπτύξουμε ἀπὸ τὴ στήλη αὐτὴ. Περιμένουμε.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τὸ τρίμηνον Ἰανουαρίου μέχρι τῶν ἑορτῶν Πάσχα στὴν πόλη μας ἦταν ἄν ὄχι πλούσιο βέβαια, πάντως ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον. Τὸ ἐποίκιλαν τρεῖς—τέσσαρες συναυλίαι, γιὰ τίς ὁποῖες χρωστάμε νὰ ἀσχοληθοῦμε ἔστω καὶ σύντομα. Ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου, ἄν πηγαίνῃ ἡ ἔκφραση, ὑπῆρξεν ἡ δημόσια ἐμφάνιση τοῦ Πατραϊκοῦ Ὁδείου πὺ ιδρύθηκε τελευταία στὴν πόλη μας. Ὅπως δὴποτε στὸ τελευταῖον αὐτὸ ὀφείλουμε τὴν πρώτη καλλιτεχνικὴ συγκέντρωση τοῦ 1938 μὲ μιὰ συναυλία πὺ ἔδωσεν ὁ καθηγητὴς του κ. Δ. Παπαβασιλείου (βιολί) μὲ συνοδεία τῆς καθηγήτριας τοῦ ἰδίου Ὁδείου (πιάνο) δίδος Ἡρας Βιτωίωρη.

Τὸ ἐξαιρετικὸ ταλέντο τοῦ κ. Παπαβασιλείου εἶναι γνωστὸ πιά, εἶναι, νομίζουμε, ἀπὸ τὰ λίγα βιολιά τῆς Ἑλλάδος. Στὸ ρεσιτάλ αὐτὸ ἔκαμε νὰ ἀνανεωθῇ ὁ γενικὸς θαυμασμὸς πὺ τρέφει γιὰ τὸν νεαρὸ βιολίστα ὀλόκληρος ὁ καλ-

λιτεχνικὸς κόσμος ἐδῶ. Πιστεύουμε πὺς γιὰ τὸν κ. Παπαβασιλείου ὑπάρχει μεγάλο στάδιο ἐμπρός του. Ἡ τιμὴ τῆς ἀναδείξεώς του ἀναμφισβήτητα θὰ εἶναι τιμὴ τῆς Πάτρας, ὅπου ἐσπούδασε τὰ πρῶτα μαθήματα, ὅπου μελετᾷ καὶ ἀπὸ τὴν ὀποῖον εὐχόμαστε νὰ ἐξορμήσῃ γιὰ εὐρύτερες κατακτήσεις.

Σὲ λίγες ἡμέρες παρουσιάσθη ἡ Φιλαρμονικὴ σὲ μιὰν ἀρμονικὴ συναυλία τῶν ἀποφοίτων τῆς. Ἐλαβαν μέρος κυρίως οἱ δίδες Παπανδρουπούλου καὶ Τασσοπούλου καὶ οἱ κ. κ. Μίμης Παπανδρόπουλος καὶ Νίκος Καρανασόπουλος. Τὸ πρόγραμμα ἦταν σπουδαιότατο καὶ ἐκλεκτό, ἐξετελέσθη δὲ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς σὲ βαθμὸν ἐπιτυχίας πὺ πλησίαζε τὸ τέλειο. Ἡ συναυλία αὐτὴ ἦταν τὸ σημαντικώτερο γεγονός τῆς μουσικῆς περιόδου καὶ παρουσίασε ἀνάγλυφα τὸ δυνατό ἔργο τῆς παλαιᾶς καὶ διακεκριμένης καθηγήτριας τοῦ Ὁδείου τῆς Φιλαρμονικῆς, τῆς δίδος Ἑλένης Λαμπίρη, τῆς ψυχῆς αὐτῆς τοῦ ἰδρύματος. Ἡ διδασκαλία τῆς ὁμολογουμένως ἀπέδωσεν, ἀλλὰ γιὰ νὰ πορουσιάσῃ τὸ ἔξοχο αὐτὸ σύνολο ἐργασίας τῶν μαθητῶν τῆς κουράστηκε καὶ ἐργάστηκε μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ μὲ πίστη στὴν ἀληθινὴν ἔννοια τῆς Τέχνης. Τῆς ὀφείλουν πολλὰ οἱ Πατρινοί. Τὸ βιολί τοῦ κ. Παπανδρουπούλου πολὺ — πολὺ καλὸ. Ὅλα τὰ κομμάτια τὰ ἐξετέλεσε μὲ ἀκρίβεια καὶ παλμὸ καλλιτεχνικὸ. Ἀποκάλυψις σωστὴ ἦταν ὁ κ. Ν. Καρανασόπουλος (βιολεντσέλο). Δυσκολευθήκαμε πολὺ νὰ πεισθοῦμε ὅτι ἀπὸ τὸν ἐρασιτέχνην αὐτὸν νοιώσαμε τὴ τέχνη ἑνὸς σχηματισμένου καὶ μεστοῦ καλλιτέχνη. Ἡ δις Σοφία Παπανδρουπούλου (πιάνο) κατήγαγεν ἕνα ἀληθινὸ θρίαμβο. Ὁμολογουμένως τὸ παίξιμό τῆς εἶναι ἀνώτερης πνοῆς, τῆς πιδ ὕψλης τέχνης. Δοκίμασε τὴν σεμνὴ καὶ ἀπέρριτη τέχνη τῆς στὰ δυσκολώτερα μέρη τοῦ προγράμματος (συνοδεία καὶ σόλο) καὶ κέρδισε δικαίωτα τὰ χειροκροτήματα καὶ τὸν θαυμασμὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου. Παράλληλα σ' αὐτὴ στάθηκε καὶ ἡ δις Εὐὰ Τασσοπούλου (πιάνο), ἐκτελέστρια ἄψογος, συναρπαστικὴ, ἐμπνευσμένη.

Τρίτη συναυλία ἦταν πάλι τοῦ Πατραϊκοῦ Ὁδείου μὲ τὸν κ. Μανώλη Καλομοῖρη. Δυστυχῶς παρ' ὄλες τίς φιλότιμες προσπάθειαι τοῦ Ὁδείου, δὲν κατορθώσαμε σὰν Πάτρα νὰ ὑποδεχθοῦμε ὅπως ἄξιζε τὸν μεγάλον Ἑλληνα καλλιτέχνη. Ἡ αἴθουσα, τὸ πιάνο, ὄλα δὲν ἦσαν ἐκεῖνα πὺ ἔπρεπεν. Ὁ καλλιτέχνης μὲ ἠρωισμόν ἐπαιξε διάφορες συνθέσεις καὶ ἄλλα ἔργα πὺ κατεχειροκροτήθηκαν θερμά. Ὁ μεγάλος συνθέτης πὺ τιμᾷ τὸ Ἑλληνικὸ ὄνομα χάρισε ὠραίας καλλιτεχνικὲς μεταρσιώσεις στὸ Πατρινοῦ κοινὸ πὺ συνέρρευσε νὰ τὸν ἰδῇ κοντὰ του καὶ νὰ τὸν χειροκροτήσῃ. Τὸ Πατραϊκὸν ὠδεῖο εἶναι ἄξιο συγχαρητηρίων γιὰ τὴ μετάκλησή του στὴν πόλι μας καὶ γιὰ τὴ δράση του γενικά. Ἄλλη ὠραία συναυλία—μουσικοφιλολογικὴ βραδυὰ μᾶλλον—ἦτο τῆς κ. Ἀντιγόνης Παπαμικροπούλου καὶ τῶν μαθητῶν τῆς μὲ σύμπραξη τῆς κ. Ἡλέκτρας Μικρούτσικου, στὴ Φιλαρμονικῇ. Ἡ κ. Ἀντιγόνη Παπαμικροπούλου παρουσίασεν ἕνα ὠραῖο σύνολο. Ἡ ἰδία ἐμφανίστηκε ὡς ἀρίστη ἐκτελέστρια ἰδίως τῶν συνθέσεων τῆς πὺ ὄλες ἔχουν μιὰ ξεχωριστὴν ἐπιτυχία. Ἀξίζει κάθε δίκαιος λόγος γιὰ τὸ κουράγιο τῆς καὶ τὴν γαμᾶτες Ἑλληνικὴν πνοὴ καὶ δροσιὰ ἀληθινῆς ζωῆς. Οἱ μαθητρίαι καὶ ὁ μικρὸς τῆς γυῖος Δημητράκης ὑπόσχονται πολλὰ. Μᾶς ἦσαν τόσο συμπαθῆ τὸ θάρρος, ἡ εὐστροφία καὶ τὸ παίξιμο τῶν μικρῶν αὐτῶν ἐκτελεστῶν. Ἡ κ. Ἡλέκτρα Μικρούτσικου ἐξ ἄλλου μὲ τὴν ἀπαγγελία τῆς καὶ μὲ τὸ τραγοῦδι τῆς ὠμόρφηνη τὴν ὠραίαν ἐσπερίδα ἀπήγγειλε τραγοῦδιὰ ποιητῶν μας καὶ τραγοῦδησε ὠμορφα συνθέσεις τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐκλεκτῆς. Γιὰ τὴν Πάτρα εἶναι μεγάλο κεφάλαιο ἡ καλλιτεχνικὴ φλόγα τῶν δυὸ ἀδελφῶν. Τέλος στὴν Ἰταλικὴ Σχολὴ δόθηκαν δυὸ συναυλίαι.

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Στὸ Αἴγιο τίς 30 περασμένου Ἰανουρίου γιορτάστηκε σεμνὰ καὶ ἐπί-

σημα από τον Δήμο και από την κοινωνία Αιγίου ή 25ετηρίδα της εκεί τοπικής εφημερίδας «Έρευνα» του κ. Ανδρέου Φιλιπποπούλου. Στη γιορτή μίλησαν πολλοί λόγοι Αιγιώτες αναπτύσσοντας το έργο του παλαίμαχου δημοσιογράφου, ή εφημερίδα του οποίου τα τελευταία χρόνια προσέφερε πολλά στην πνευματική ανάπτυξη του Αιγίου. Οι λόγοι αυτοί δημοσιεύτηκαν σε ειδικό πανηγυρικό τεύχος της «Έρευνας». Χαίρουμε και έμεις για την αναγνώριση του έργου της και συγχαίρουμε τον εκδότη της.

*** Ο Δήμος Πατρέων με την εισήγηση του Δημάρχου κ. Βασιλείου Ρούφου ψήφισε στον προϋπολογισμό του για συνδρομή του στα «Αχαϊκά» πέντε χιλιάδες δραχμές. Ευχαριστούμε τη Δημοτική αρχή για τη χειρονομία της αυτή που είναι τόσο τιμητική και ένισχυτική του έργου μας γιατί δείχνει ότι η προσπάθειά μας προστατεύεται και εκτιμάται επίσημα. Συγχρόνως δείχνει τη φωτεινή αντίληψη του κ. Δημάρχου να προστατεύσει την πνευματική ζωή της πόλεως και να τονώσει το ενδιαφέρον του κοινού στις καθαρά πνευματικές προσπάθειες. Ευχόμαστε την ίδια στα «Αχαϊκά» στοργή να δείξουν όλα τα φωτεινά πνεύματα και οι ηγέτες της κοινωνίας μας.

*** Με άριστη εμφάνιση και ζηλευτή επιμέλεια εκδίδεται τακτικά το μηνιαίο Δελτίο του Έμπορικού Έπιμελητηρίου με ύλη άμεσου ενδιαφέροντος για τον έμπορικό κόσμο. Η έκδοση αυτή είναι υποδειγματική στο είδος της και ευχαριστούμεθα να έχη ή Πάτρα ένα τέτοιο περιποιημένο και αυθεντικό όργανο της οικονομικής της ζωής. Το Έπιμελητήριο και οι κ. κ. Δημητρ. Δογάνης, Χρίστας Λαμπρόπουλος και Άνδρ. Λασκαράτος που το επιμελούνται, προσφέρουν έτσι μια γενικότερη υπηρεσία στην Πάτρα.

*** Ο έκλεκτός μας φίλος κ. Μιχ. Γ. Πετρίδης κυκλοφόρησε μια νέα του ποιητική συλλογή «Ψυχής Αντίλαλοι». Για το ποιητικόν έργο του κ. Πετρίδη μπορεί να είπωθῆ σήμερα ότι και γνωστό είναι και ανεγνωρισμένο. Η νέα ποιητική συλλογή δικαιώνει την φήμη και την συμπάθεια που έχει ο ποιητής σ' όλο τον φιλολογικό μας κόσμο.

*** Ο Ιατρός κ. Γ. Γύρας κυκλοφόρησε σε δεύτερη ώραία έκδοση το βιβλίο του «Πριν και μετά το γάμο». Καθ' όλα αξιοπρόσεκτο έργο.

*** Ο συμπολίτης αρχιτέκτων κ. Τάκης Μιχαήλς εξέδωσε στην Αθήνα, όπου μένει, δύο λαμπρές μελέτες του: «Αίσθητική Τριλογία» και «Ο χώρος και τα πολεοδομικά συγκροτήματα των αρχαίων Έλλήνων». Και τα δύο βιβλία του συσταίνουμε θερμά ως αξια γενικού ενδιαφέροντος.

*** Στην Πάτρα εξεδόθησαν από τον κ. Κλεάνθη Πλιάκα δύο έργα του για σχολικές γιορτές «Ο Όμηρικός Άχιλλεύς» και «Κλέφτικο ρωμάτζο». Επίσης ο κ. Ν. Α. Λοβέρδος εξέδωσε «Βυζαντινοί ιστορικοί και σύγχρονοι Βυζαντινολόγοι» με πρόλογο του κ. Άγγ. Βούρβαχη.

*** Από την Αλεξάνδρεια έλάβαμε το νέο τεύχος της «Έρευνας» του κ. Άγγελου Κασιγόνη με τη μονογραφία του «Η ζωή όπως την έννοιασα».

*** Από το επόμενο τεύχος θα ανασυγκροτήσουμε τη διάταξη του τριμήνου και θα αναγγέλουμε και θα βιβλιοκρίνουμε κατ' έκλογην και κάθε τεύχος περιοδικού και κάθε βιβλίο που θα μας έρχεται.

ΕΝΑΡΞΙΣ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ "ΣΕΣΙΛ",
ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΕΝΤΕΛΩΣ ΝΕΟΔΜΗΤΟΝ, 40
ΔΩΜΑΤΙΑ, 15 ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ
ΛΟΥΤΡΟ, ΤΗΛ)ΝΟΝ ΠΟΛΕΩΣ
ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΔΩΜΑΤΙΑ, ΑΣΑΝ-
ΣΕΡ - ROOF - GARDEN